

TÜRÜK

2019, Yıl/Year: 7, Sayı/Issue:18, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: **30.08.2019**

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: **17.09.2019**

Sayfa / *Page*: **80-106**

Research Article / Araştırma Makalesi

Doi: <http://dx.doi.org/10.12992/TURUK807>

Yazar / *Writer*:

Arş. Gör. Dr. Mihrican Çolak

Kocaeli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü

mihrican@kocaeli.edu.tr

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE GIDA ADLARIYLA KURULAN BİTKİADLARI

Öz

Beslenme, sağlık ve barınma başta olmak üzere çeşitli alanlarda yararlanılan bitkiler adlandırılırken kültürde var olan adlar kullanılmıştır. Türkçede bitkiadları (fitonimler) verilirken organ, hayvan, nesne adları, tür, yer adları/yetiştigi yer, gıda adları, hastalık adları ve insana özgü adlardan, benzetmelerden yararlanıldığı görülmektedir.

Güçlü bir mutfak kültürü olan Türkler bitkileri adlandırırken mutfak kültürlerine ait adlardan sıklıkla yararlanmışlardır. Bu adlar arasında mutfak aletleri ve gıda adları bulunmaktadır. Gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadları incelendiğinde bazı bitkiadlarının yemek adından oluştuğu ya da yemek adıyla aynı adda olduğu dikkati çekmektedir.

Bu çalışmada, gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadları (fitonimler) üzerinde durulacak ve bitkiadları gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadları ve gıda adlarıyla aynı addaki bitkiadları olarak sınıflandırılıp bu adların yapıları hakkında bilgi verilecektir. Çalışmanın sonunda gıda adları ile bitkiadları sözlükleri yer alacaktır. Sözlükte önce kelimenin etimolojisi, sonrasında kelimenin anlamı verilecektir.

Yapılan bu çalışma sonucunda Türk mutfak kültürünün bitkiadlarına nasıl yansıdığı ve aynı zamanda yeni bir adlandırma yapılması gerektiğinde Türk

kültüründen ve Türkçede var olan kelimelerden nasıl yararlanılabileceği açıkça görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Adbilim (Onomastik), Bitkiadbilim (Fitonomi), Adlandırma, Bitkiadı (Fitonim), Türk Mutfak Kültürü, Gıda Adları.

PLANT NAMES FORMED BY FOOD NAMES IN TURKEY TURKISH

Abstract

While naming the plants which are used in various fields, most notably for nutrition, health and shelter, the names exist in culture have been used. It is observed that organ, animal, object names, species, place names / place of growth, food names, disease names and human-specific names, metaphors have been used while giving names in Turkish.

The Turks, having a strong culinary culture, have often used the names belonging to their culinary culture while naming plants. Those names include the names of kitchen utensils and food. Analyzing the plant names formed by food names, it is noteworthy that some plant names consist of the food name or have the same name as the food.

In this study, we will focus on plant names (phytonics) formed by food names and plant names are identified as food names and plant names with the same names as food names will be classified and information about the structure of those names will be given.

At the end of the study, dictionaries of food names and plant names will be included. First the etymology of the word and then the meaning of the word will be provided in the dictionary.

As a result of this study, it will be clearly seen how Turkish culinary culture is reflected on plants, and at the same time how to benefit from Turkish culture and the words existing in Turkish when a new naming is needed.

Key Words: Onomastic, Onomastic of Plant, Naming, Plant Names, Turkish Culinary Culture, Food Names.

Giriş

Bu çalışmanın amacı; Türkçede yapılan adlandırmalarda, yaşanan çevrenin ve kültürün etkili olduğunu ve yapılacak olan yeni adlandırmalarda kültürde var olan adlardan yararlanılabileceğini ortaya koymaktır. Geniş bir bitki dünyasına ve güçlü bir mutfak kültürüne sahip olan Türklerin, en eski dönemlerden itibaren, bitkileri adlandırırken mutfak kültürlerinden faydalanmış olmaları bu görüşe temel oluşturmaktadır. Türkçede mutfak kültüründen; mutfak aletleri, gıda ve özellikle yemek adlarından oluşturulan bitkiadlarının¹ çokluğu dikkat çekmektedir. Bu çalışma için öncelikle Türkçe Sözlük, Tarama Sözlüğü ve Derleme Sözlüğü taranarak gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadları (fitonimler) tespit edilmiş, sonrasında tespit edilen bu bitkiadları

¹ Makalede yer alan bu ve buna benzer terimler İbrahim Şahin'in Adbilim (2018) adlı kitabı esas alınarak kullanılmıştır.

gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadları ve *gıda adlarıyla aynı addaki bitkiadları* olarak sınıflandırılmış ve daha sonra bu adların yapıları hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın sonuna, önce kelimenin etimolojisinin, sonrasında anlamının verildiği *gıda adları* ile *bitkiadları* sözlükleri eklenmiştir.

Bitkiadları adbilimin (onomastik) konuları arasında yer alır. Adbilim (onomastik), bir dildeki her türlü özel adı; kökeni, yapısı, anlamı ve ad verme kültürü çerçevesinde araştıran dilbilim alanıdır. Özel adın (onim), toponim (yeradı), antroponim (kişiadı), zoonim (hayvanadı), etnonim (kökadı), mitonim (mitadı), astronim (yıldızadı), vb. pek çok türü bulunmaktadır. Her türlü ağaç, çalı, ot, çiçek ve mantar adını ifade eden bitkiadı (fitonim) da adbilim çerçevesinde, köken, yapı, anlam ve ad verme geleneği açısından araştırıldığı alan olan bitkibiliminin (fitonomi) konusu içinde yer almaktadır (Şahin 2016: 780). *Onimin (özel ad)* bir türü olan *bitkiadı (fitonim)*, Yun. φυτός ‘bitki’ ile onima ‘ad’ birleşiminden oluşmaktadır ve her türlü bitki için kullanılan özel ad anlamına gelir (Şahin 2018: 49).

Adbilim araştırmacılarının temel amacı, diller ve medeniyetler arasındaki kültürel temasları, kavimlerin göç yollarını, belirli bir bölgedeki dil katmanlarını, dillerin eski halini, eski dilin lehçelerdeki durumlarını ve oranlarını, kaybolan diller ve medeniyetler hakkında bilgi edinerek eski toplumların hayat anlayışlarını ve inançlarını belirlemektir (Şahin 2018: 8). Bitkiadları da uluslar ve halklar arasında kültür alışverişinin izlenmesiyle, kelime türetimine katkılarıyla, söz varlığıyla, ses bilgisiyle, dilin ve kültürün önemli unsurlarındandır (Özmen 2009: 561).

Bitkiadlarına Türk dilinin ilk yazılı belgeleri olan Orhun Abideleri’nden itibaren rastlanmaktadır. Yazıtlarda bitkiadı olarak çıntan ağaç ‘sandal ağacı’ geçmektedir (Aydın 2016: 5) Türk dili tarihi açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Türkçenin ilk sözlüğü Divanü Lûgati’t-Türk’te yer alan bitkiadı sayısı 155’tir (Oturakçı 2012: 196). Türk dili tarihi içinde ilk siyasetname örneği olan Kutadgu Bilig’de ise 17 bitkiadı geçmektedir (Öztürk 2005). Bitkiadları, bitkiler tedavide kullanıldıklarından tarihi tıp metinlerinde de sıkça karşımıza çıkmaktadır. Türkçe karşılıkları bulunanlarla birlikte Arapça ve Farsça başta olmak üzere çeviriler yoluyla dilimize yabancı dillerden birçok bitkiadı girmiştir.

Türkçede bitki adları verilirken organ, hayvan, eşya-nesne, tür, yer / yetiştiği yer, gıda, hastalık adları ile insana özgü adlar ve benzetmelerden, bitkinin özelliği ve kullanım alanından yararlanılmıştır. Ayrıca Türkiye Türkçesinde benzer nitelikleri bakımından bir bitkiadının önüne acı, ağrı, tatlı, ekşi, koca, yaban, yabancı, yalancı... vb. sıfatlar ile al, beyaz, sarı, kara, mor gibi renk adları alarak başka bir bitkiye ad olmasına sıklıkla rastlanılmaktadır: *albadılcan (T.al + Ar. badılcan “patlıcan”)* “domates” (DS, I, 207), *yaban armudu* “ahlat” (TBAS, 274), *yabani kavun* “şal kabağı” (TBAS, 276), *yalancı eğir* “bataklık süseni” (TBAS, 279), *acı kavun* “eşek hıyarı da denilen çok yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitki” (TBAS, 19), *alakavun otu* “ezildiği zaman kavun gibi kokan bir çeşit ot” (DS, I, 190)... vb. gibi. Bunun yanı sıra çiçek, ot, ağaç, dal, diken, kabuk, kök, yaprak gibi bitki ve bitki bölümleri isimlerinin yanına başka bir sıfat ya da ismin gelmesiyle yeni bitki adlarının oluşturulduğu da görülmektedir: *Ağlar ağaç* “söğüt” (TBAS, 23), *ağrı dalı* “zakkum” (TBAS, 23), *diken çileği* “böğürtlen” (TBAS, 91), *karakabuk* “kestane” (TBAS, 156), *buğday çiçeği* (TBAS, 53), *ban ağacı* “söğüt” (TBAS, 44), *çam kökü* “salep” (TBAS, 43), *damar*

yaprağı “bağa” (TBAS, 84) vb. ya da ikisi de bitki adı olan isimler de bulunmaktadır: *ayva alıcı* “alıç” (TBAS, 39), *limon nanesi* “oğul otu” (TBAS, 198) ... vb. gibi.

Bitkiadları incelendiğinde mutfak kültüründen adlarla oluşmuş bitkiadlarının fazlalığı dikkat çekmektedir. Türk mutfak kültürüyle ilgili ilk yazılı bilgilere yine Orhun Abidelerinde rastlanmaktadır. Divânü Lügati’t-Türk’te de mutfak kültürüyle ilgili çok fazla malzemenin bulunması; çok değişik ölçü birimleri, mutfak araç gereçleri ve yemek adları, fiiller, çeşit çeşit ekmek, içecek, sebze, meyve, yemiş, tatlı ve tuzlu hakkında verdiği bilgiler on asır öncesinde yemek kültürünün ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir (Dinçer 2009: 143-144). Mutfak kültürünün bu kadar gelişmiş olmasının da bitkiadlarının verilmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Türkçe Sözlük’te gıda (Ar. *ğidā*) “besin”; besin “yenilebilir, beslenmeye elverişli her tür madde, azık, gıda”; yemek “yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam, ekmek”; yiyecek “yenmeye elverişli olan her şey” ve içecek “içilen her şey, meşrubat.” olarak tanımlanmaktadır.

Divânü Lügati’t-Türk’te geçen bitkiadları arasında yiyecek içecek adlarıyla oluşturulmuş aşlık, kewrek, süt örüm, yagak, yağ ügürü, yemiş, yemşen ve yımirtga adları bulunmaktadır.

aşlık “Yemeklik; (Oğuzlarca) buğday.” (DLT IV, 43)

kewrek “Gevrek, yumuşak (bitki).” (DLT IV, 308)

süt ötrüm “Mercimeğe benzer, ishal veren bir ot.” (DLT IV, 554)

yagak “ceviz” (DLT IV, 726)

yağ ügürü “Susam.” (Oğuzca) (DLT IV, 710)

yemiş “Meyve” (DLT IV, 772)

yemşen “Kıpçak ülkesinde biten bir kır yemişi.” (DLT IV, 772)

yımirtga “Damarsız olan her türlü yeşillik; hıyar gibi gevşek olan her nesne.” (DLT IV, 784)

Kutadgu Bilig’de geçen bitkiadları arasında gıda adıyla oluşturulan bitkiadları simiş “çekirdek” (Çağbayır 2007:4246) ve yemiş “meyve” (Clauson 1972:938b.)’tir.

“aş içgü yiseler nuşul ur yimiş

ķuruğ öl yimiş ur bir ança **simiş**” [4660](KB, 796)

“Yiyecek ve içecek tamam olunca çerez ve meyve ver; kuru ve yaş meyve yanında bir miktar simiş de bulunsun.” (KB, 797)

“**yemiş** yigü niÖmet çiçekinde gör

ķamuğ neñke yanzağ munı bilgü teñ” [1651] (KB, 352)

“Meyveyi, yiyecek nimetleri, çiçekte iken görmeli; her işte misal olarak bunu örnek tutmalı.” (KB, 353)

“ķuruğ öl **yimiş** tut ya içgü süçig

anıñdın bolur bu boğuzķa keçig” [2889] (KB, 534)

“Kuru veya yaş meyve ya da içki ve şarap, bunlar boğaza hep onun elinden girer.” (KB, 535)

“ķuruğ öl **yimiş** ya cülengbin cülab

özi ķatgu tutgu bu barķa şerab” [2904] (KB, 536)

“Kuru, yaş meyve veya gül-balı, gül şurubu, bütün bu içkileri kendisi yapmalı ve korumalı.” (KB, 537)

“*Telim tüş bolur yim içimke barır*

“*yarağsız yemiş bolsa teşsiz kelir*” [6005] (KB, 996)

“Birçok düşler vardır ki, yemek ve içmekten gelir; yaramayan yemekler yenilmişse, düş de uygunsuz olur.” (KB, 997)

Tarihi tıp metinlerinde geçen gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadlarına örnek olarak *sakız ağacı* (Barlas 2004:10), *kuş etmegi*, *su büberi*, *su kerdemesi*, *su kerefesi*, *su pazusu*, *südlügen*, *tomalan mantarı* (Küçüker 2010), *ballık*, *hatun tuzluğu*, *kadun tuzluğu*, *su teresi*, *su yarpuzu*, *südlüce ot*, *tuzla otı* (Önler 1990) verilebilir.

Diğer bitki adlarında olduğu gibi gıda adıyla oluşturulan bitkiadlarının verilmesinde çeşitli nedenler vardır. Bu adlara bakıldığında bitkilere *yoğurt otu* adının, yoğurdun bollaştığı bir dönemde yetişmesi nedeniyle; *şeytan yağı* adının, gövde ve dallarının ince ve dağınık olmasından dolayı çok zor görünmesi nedeniyle; *geyik tuzu* adının, meyvelerinin dışı tuz tadında olmasından dolayı; *tüylü çay* adının, bitkinin çiçeklenme kısmında uzun ve yumuşak tüyleri olmasından dolayı; *gelin yemişi* adının ise, kırmızı çiçekleri yapraklarından önce açtığı ve bu haliyle bir geline benzetildiği için verildiği düşünülmektedir (Duran 1998).

Gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadlarının bir kısmının yemek adlarından oluştuğu (karnıyarık tohumu, sucuk otu, biftek mantarı... vb.) ya da yemek adıyla aynı ada sahip olduğu (cacık, haşlama, keşkül... vb.) dikkat çekmektedir. Yemeklerin içinde kullanılan bitkiye göre yemek adlarının oluşturulmuş olması; ana maddesi domates suyundan oluşan çorbaya “*domates çorbası*” (TS); et ve pekmeze yapılan bir düğün yemeğine içinde üzüm de bulunmasından dolayı “*üzümlü*” (DS, XI, 4087); soğan, ceviz, tuz, bulgur, kırmızı biber, domates, maydanoz karıştırılarak yapılan, Anadolu ağzlarında *bat* da denilen asma yaprağına sarılıp çiğ yenilen dolmaya “*bat*” (DS, II, 568) adının verilmesi gibi bitkinin yemekte kullanılmasından dolayı da bitkiye yemek adı verilmektedir. Börek içinde kullanıldığından dolayı bir mantar türüne “*börek mantarı*” (DS, II, 769) adının verilmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Yemek adları ya da yiyecek içecek adlarıyla oluşturulan bitki adlarının yanı sıra mutfak gereçlerinin adlarıyla (bardak, çanak, çömlek, fiçı, ibrik, kap, kaşık, kazan, küp, kürdan, süzgeç, tuluk, tuzluk) oluşturulan bitki adlarına da sıklıkla rastlanılmaktadır: akbardak, akçabardak, balbardağı, balbardak, bandırma kabı, bardak eriği, çanakçatlatan, çanakkıran, çobankaşığı, çobansüzgeci, çobantuzluğu, çömlekçatlatan, çömlek otu, fiçı otu, hatuntuzluğu, kadıntuzluğu, karakazancık, kargabardağı, kazandelen, kazankarası, kazankulpu, küp evleği, küpkıran, kürdan otu, suibriği, tulukarmudu, tuluk mantarı... vb. (Alkayış, 2007: 89)

Bu çalışmada gıda adlarıyla oluşturulan bitkiadları üzerinde durulmakta ve bitkiadları gıda adlarıyla oluşturulmuş bitkiadları ve gıda adıyla aynı addaki bitkiadları olarak sınıflandırılmaktadır.

Yapı Bakımından Gıda Adlarıyla Oluşturulan Bitkiadları

1. Basit bitkiadları

1.1. Türkçe kökenli bitkiadları: cacık, dorak, saz.

1.2. Alıntı bitkiadları: aşur, çay, kumpir, borana / borani, cancur, erişte, keşköl, künefi, lapa, lülük, makarna, mala, mantı, maya, maye, mühliye, salam, salata, şir, tahıl.

1.3. Kökeni belli olmayan bitkiadları: bülü, isirin, pat, sünter.

2. Türemiş bitkiadları

2.1. Addan ad yapım eki niteliğindeki bitkiadlı eklerle kurulanlar: ballı, ballıca, ballık, kaymacık, kaymaklık, peynircik, sakızdırık, sakızlak, sakızlık, salatalık, sarmalık, suvarmılık, südlüvan, sütlüğen, süddüyen, sütgen, sütleşen, sütlên, sütlığan, sütlığen, sütlıyen, sütlübiyan, sütlüce, sütlücen, sütlük, tatlı, unluca, üzümlü, yağlıca, yağlıcak, yağlık, yağluca, yoğurtçuk, zıplak.

2.2. Eylemden ad yapım eki niteliğindeki bitkiadlı eklerle kurulanlar: bandırma, biddik, çekme, ekşimik, ekşimük, gömeç, haşlama, kabartlak, kabartlama, kömeç, takalak, yağlaç, yağlambaç, yemiş, yemişan, yemişen, yemişgen, yemşen.

2.3. Çokluk eki niteliğindeki bitkiadlı eklerle kurulanlar: çaygiller, sütleğengiller.

Bunların yanı sıra Arapça bir ek olan -î'nin kullanılmasıyla oluşturulan bitkiadı olarak *şekeri* adı bulunmaktadır.

3. Birleşik bitkiadları

3.1. Ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadları

3.1.1. Belirtisiz ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: ada çayı, ağda çiçeği, Allahemeği, andız pekmezi, aş eriği, aş inciri, aş otu, aşura buğday, aşuti, ayı yemişi, bal armut, balbardah, balbardak, balbaşı, bal çiçē, bal çiçeği, bal diken, bal erik, balgadun, balımışık, balkabağı, bal kabağı, balkadın, Balkan çayı, balkıza, bal mantarı, baltabak, bal üzümü, bayır çayı, biftek mantarı, bira çiçeği, boranı elması, boya sütleğeni, beyböreği, boğumlu çay, börek mantarı, börek otu, buhur yağı, Bursa çayı, buvur sakızı, bülbülyuvası, Ceyhan sucuğu, çal çayı, çayterezüsü, çay üzümü, çengel sakızı, çilbir otu, çingene sakızı, çoban ekmeği, çobankavurgası, çörek mantarı, çörek otu, çöre otu, dağ çayı, dağ sakızı, dal turşusu, dere çayı, devegözü, dilberdudağı, diz sütleğeni, dolaman mantarı, dolma biber, dolma otu, dolma yaprağı, dorakotu, döymeç otu, ebem ekmeği, ekmek ağacı, ekmek ayvası, elma yağı, erişte mantarı, esbalı, eşek çayı, eşek helvası, eşek közlemesi, et mantarı, et şeftalisi, et üzümü, eşek gevreği, ğara erişte, geyik tuzu, gilikşeker, guşekmeği, guşekmā, gülbeşeker, helvacı çöveni, helvacı kabağı, helvacı kökü, helva kökü, kadınbutu, kandil sakızı, kanlık sakızı, karnıyarık tohumu, kavurt otu, kaymak otu, kenger kahvesi, kır sakızı, koyunekmeği, kudret helvası, kumpir üzümü, kuşekmeği, kuşepmeği, kuşkuşekmeği, kuzu gevreği, leblebi çiçeği, lörötu, karamama, mantı çiçeği, martyemişi, maya ağacı, maya çiçeği, maya otu, menengiç kahvesi, peynir ağacı, peynir çiçeği, peynir otu, sakız ağacı, sakız baklası, sakız çiçā, sakız diken, sakız enginarı, sakız gülü, sakız kabağı, sakız murcu, sakız otu, sakızotu, sakızözü, sıgala yağı, sivri çayı, somak ekşisi, somak pekmezi, su baldıranı, su biberi, sucuk otu, suçüçeği, su diken, su gerdemesi, sugerdimesi, su gülü, su ibriği, su ibriğigiller, su kabağı, su kabağıgiller, su kamışı, su kamışigiller, su karanfili, su kerdemesi, su kestanesi, su keteni, su lalesi, sulandık otu, suluca armut, sulucagümbet, sulu sirken otu, sulu yoncası, suluzırtlak, su mancası, su mantarları, su mercimeği, su mercimeğigiller, su nanesi, su nergisi, suoku, suokugiller, su paprası, su rezenesi, su sarımsağı, su servisigiller, suşeridi, su teresi, su yarpuzu, su yoncası, su yosunları, su yosunu, su zambağı, sütağacı, süt mantarı, süt otugiller, şehriye salebi, şeker ağacı, şeker diken, şekerçi boyası, şekerçi boyasıgiller, şekerçi çöveni, şeker fasulyesi, şeker pancarı, şerbet boyası,

şerbetçi otu, tarhana çiçeği, tarhana otu, tahta yemişi, topuk çayı, Trabzon çayı, turşu mantarı, turşu otu, tuzcul kavak, un mantarı, yağ ardıcı, yağcı pelidi, yağ gülü, yağ marulu, yağ şalgamı, yer sakızı, yer somunu, yer yumurtası, yılanekmeği, yımırta armudu, yımırta mantarı, yoğurt çiçeği, yoğurt gülü, yoğurt otu, yoğurt gülü, yumurta boyası, yumurta mantarı.

3.1.1.1. Tamlayan ögesi kelime grubu olan belirtisiz ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: altınbaş çayı, bozdağ çayı, çaybâçe otu, Hint ağacı yağı, kara günlük yağı, kaz dağı çayı, sugözü otu, tatlı su gelinciği, tere yağı mantarı.

3.1.1.2. Tamlanan ögesi kelime grubu olan belirtisiz ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: altın yumurta mantarı, Türk kudret helvası, su kara yemişi, su kazayağı.

3.1.2. Belirtili ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: İncelenen bitkiadlarında bu kuruluşa rastlanmamıştır.

3.1.3. Takısız ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: yağardıç

3.2. Sıfat tamlaması kuruluşundaki bitkiadları

ak bulama, akcılığarabalı, aksirke, aksulu, akşekeri, alasulu, albalı, allıballı, ballıbaba, ballıbabagiller, ballıbadan, ballıboynuz, ballıdarı, ballıka, ballıkara, ballık armudu, ballık otu, ballı salkım, ballışapa, ballışığa, ballışıka, binbal, ekşi hamur, iletir sakızı, kalın sütleğen, kara aş, karasergi, karasirke, kara yemiş, kırmızı gevrek, koca yemiş, sarımantı, südlü sarı, sütlü ganluca, sütlü goçmar, sütlü kengel, sütlü mantar, sütlü ot, şeker armut, şekerli ot, tokalı çay, tuzcul kavak, yağlı buğday, yağlı çiçek, yağlı mancar, yağlı misir, yağlı ot, yağlı pancar, yağlısırgan, yerleme sakızı.

3.2.1. Sıfat unsuru kelime grubu olan sıfat tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: İncelenen bitki adlarında bu kuruluşa rastlanmamıştır.

3.2.2. İsim unsuru kelime grubu olan sıfat tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: karaballıbaba, misk ada çayı, tüylü ada çayı.

3.2.3. Her iki unsuru da kelime grubu olan sıfat tamlaması kuruluşundaki bitkiadları: zeytin yapraklı ada çayı.

4. Sıfat-fiil grubu kuruluşundaki bitkiadları: hamurkesen, sütveren.

5. Tekrar grubu kuruluşundaki bitkiadları: yağlı dürülü.

Gıda Adı	Kökene	Gıda Adıyla Oluşturulan Bitkiadı
ağda	< Ar. 'akīde	ağda çiçeği
aş	T.	aş eriği, aş inciri, aş otu, aşuti, kara aş
aşure	Ar.	aşura buğday
bal	T.	akcılığarabalı, albalı, allıballı, bal armut, balbardah, balbardak, balbaşı, bal çiçē, bal çiçeği, bal diken, bal erik, balgadun, balımışik, balkabağı, bal kabağı, balkadın, balkıza, ballı, ballıbaba, ballıbabagiller, ballıbadan, ballıboynuz, ballıca, ballıdarı, ballık, ballıka, ballıkara, ballık armudu, ballık otu, ballı salkım, ballışapa, ballışığa, ballışıka, bal mantarı, baltabak, bal üzümü, binbal, esbalı, karaballıbaba
biftek	< Fran. bifteck	biftek mantarı
bira	İt.	bira çiçeği
boranı /borani	Far.	boranı elması (DS, 739)
börek	T.	beyböreği, börek mantarı, börek otu
bulama	T.	ak bulama
çay	Çin.	ada çayı, altınbaş çayı, Balkan çayı, bayır çayı, boğumlu çay,

		bozdağ çayı, Bursa çayı, çal çayı, çay, çaybâçe otu, çaygiller, çaylambuk, çaylamık, çaymıg, çayterezüsü, çay üzümü, dağ çayı, dere çayı, eşek çayı, kaz dağı çayı, misk ada çayı, sivri çayı, tokalı çay, topuk çayı, Trabzon çayı, tüylü ada çayı, tüylü çay, yayla çayı, yeşil ada çayı, zeytin yapraklı ada çayı
çılıbır / çilbir	T.	çilbir otu, çilbirtir
çörek	T.	çörek mantarı, çörek otu, çöre otu
dolaman	T.	dolaman mantarı
dolma	T.	dolma biber, dolma otu, dolma yaprağı
dorak	T.	dorak, dorakotu
döymeç	T.	döymeç otu
ekmek	T.	Allahekmegi, çoban ekmeği, ebem ekmeği, ekmek ağacı, ekmek ayvası, guşekmeği, guşekmā, koyunekmeği, kuşekmeği, kuşepmeği, kuşkuşekmeği, yılanekmeği
ekşitme	T.	somak ekşisi
erişte	◁ Far. rişte	erişte mantarı, ğara erişte
et	T.	et mantarı, et şeftalisi, et üzümü
gevrek	T.	eşek gevreği, kırmızı gevrek, kuzu gevreği
hamur	◁ Ar. ḥamīr	ekşi hamur, hamur kesen
helva	◁ Ar. ḥalvā	eşek helvası, helvacı çöveni, helvacı kabağı, helvacı kökü, helva kökü, kudret helvası, Türk kudrethelvası
kahve	Ar.	kenger kahvesi, menengiç kahvesi
karnıyarık	T.	karnıyarık tohumu
kavurga	T.	çobankavurgası
kavurt	T.	kavurt otu
kaymak	T.	kaymacık, kaymaklık, kaymak otu
közleme	T.	eşek közlemesi
kumpir	◁ Blg. kurumpir	kumpir üzümü
leblebi	◁ Far. leblebî	leblebi çiçeği
lor	Far.	lörötu
mama	T.	karamama
mantı	Çin.	mantı çiçeği, mantıvar, mantıvar, sarımantı
maya	◁ Far. mâye	maya ağacı, maya çiçeği, maya otu
pekmez	T.	andız pekmezi, somak pekmezi
peynir	◁ Far. penīr	peynir ağacı, peynircik, peynir çiçeği, peynir otu
sakız	T.	buvur sakızı, çengel sakızı, çingene sakızı, dağ sakızı, iletir sakızı, kandil sakızı, kanlık sakızı, kır sakızı, sakız ağacı, sakız baklası, sakız çiçā, sakızdırık, sakız dikenini, sakız enginarı, sakız gülü, sakız kabağı, sakızlak, sakızlık, sakız murcu, sakız otu, sakızotu, sakızözü, yerleme sakızı, yer sakızı
sarma	T.	sarmalık
sirke	◁ Far. sirke	aksirke, karasergi, karasirke
somun	Rum.	yer somunu
su	T.	aksulu, alaslulu, su baldıranı, su biberi, suççiçeği, su dikenini, su gerdemesi, sugerdimesi, sugözü otu, su gülü, su ibriği, su ibriğigiller, su kabağı, su kabağigiller, su kamışı, su kamışigiller, su karanfili, su kara yemişi, su kazayağı, su kerdemesi, su kestanesi, su keteni, su lalesi, sulandık otu, suluca armut, sulucağümbet, sulu sirken otu, sulu yoncasi, suluzırtlak, su mancası, su mantarları, su mercimeği, su mercimeğigiller, su nanesi, su nergisi, suoku, suokugiller, su paprası, su rezenesi, su sarımsağı, su servisigiller, suşeridi, su teresi, suvarmılık, su yarpuzu, su yoncasi, su yosunları, su yosunu, su zambağı, tatlı su gelinciği
sucuk	T.	Ceyhan sucuğu, sucuk otu

TÜRÜK

Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

2019, Yıl 7, Sayı: 18

Issn: 2147-8872

süt	T.	boya sütleğeni, diz sütleğeni, kalın sütleğen, süddüyen, südlüarı, südlüvan, sütağacı, sütgen, sütleğen, sütleğengiller, sütlën, sütlüğan, sütlüğen, sütlüyen, sütlübiyan, sütlüce, sütlücen, sütlü ganluca, sütlü goçmar, sütlüğan, sütlüğen, sütlük, sütlü kengel, sütlü mantar, sütlü ot, sütlüvan, süt mantarı, süt otugiller, sütsüz mantar, sütvveren
şehriye	◁ Ar. şa'riyye	şehriye salebi
şeker	Far.	akşekeri, gilikşeker, şeker ağacı, şeker armut, şeker dikeni, şekerçi boyası, şekerçi boyasıgiller, şekerçi çöveni, şeker fasulyesi, şekerli ot, şeker pancarı
şerbet	Ar.	şerbet boyası, şerbetçi otu
tarhana	◁ Ar. terhāne	tarhana çiçeği, tarhana otu
turşu	◁ Ar. turşī	turşu mantarı, turşu otu
tuz	T.	geyik tuzu, tuzcul kavak
un	T.	unluca, un mantarı
yağ	T.	buhur yağı, elma yağı, Hint ağacı yağı, kara günlük yağı, sığala yağı, tere yağı mantarı, yağ ardıcı, yağardıç, yağcı pelidi, yağ gülü, yağlaç, yağlambaç, yağlı buğday, yağlıca, yağlıcak, yağlı çiçek, yağlı dürülü, yağlık, yağlı mancar, yağlı misir, yağlı ot, yağlı pancar, yağluca, yağluisırgan, yağ marulu, yağ şalgamı
yemiş	T.	ayı yemişi, kara yemiş, koca yemiş, martyemişi, tahtayemişi, yemiş, yemişan, yemişen, yemişgen, yemişen
yoğurt	T.	yoğurt çiçeği, yoğurtçuk, yoğurt gülü, yoğurt otu, yoğurt gülü
yumurta	T.	altın yumurta mantarı, yeryumurtası, yımırta armudu, yımırta mantarı, yumurta boyası, yumurta mantarı

Tablo 1: Gıda Adıyla Oluşturulan Bitkiadları

Gıda Adı	Kökene	Gıda Adıyla Aynı Addaki Bitkiadı
aşure	◁ Ar. 'āşūrā	aşur
ballı	T.	ballı
bandırma	T.	bandırma
biddik	T.	biddik
borana	◁ Far. būrāni	borana
bülbülyuvası	◁ Far.+T.	bülbülyuvası
bülü	?	bülü
cacık	T.	cacık
cancur	Far.	cancur
çekme	T.	çekme
devegözü	T.	devegözü
dilberdudağı	◁ Far. + T.	dilberdudağı
ekşimik/ekşimük	T.	ekşimik/ekşimük
erişte	◁ Far. rişte	erişte
gülbeşeker	◁ Far. gulbe+şeker	gülbeşeker
haşlama (I-II-III)	T.	haşlama
isirin	?	isirin
kabartlak	T.	kabartlak
kabartlama/ kabartma	T.	kabartlama (kabartlak)
kadınbutu	T.	kadınbutu
keşkül	◁ Far. keşkül	keşkül
hünkarbeğendi	T.	hünkarbeğendi
kömeç	T.	kömeç

künefi	◁ Ar. künefe	künefi
lapa	Rum.	lapa
lülük	◁ Far. lūla	lülük
makarna	◁ İt. maccherone	makarna
mala	◁ Far. mâle	mala
mantı	Çin.	mantı
maya	◁ Far. mâye	maya, maye
mühliye	◁ Yun. mukhlia	mühliye
pat köftesi	T.	pat
pıt pıt aş	T.	pıtpıt
salam	◁ İt. salame	salam
salata	İt.	salata
saz	T.	saz
söbelek	T.	söbelek
sünter	?	sünter
şir	?	şir
tahıl	◁ Ar. daħl	tahıl
takalak	T.	takalak
tatlı	T.	tatlı
üzümlü	T.	üzümlü
zıplak	T.	zıplak

Tablo 2: Gıda Adıyla Aynı Addaki Bitkiadları

Sonuç

Çalışmanın konusunu oluşturan bitkiadları *gıda adıyla oluşturulan bitkiadları ve gıda adıyla aynı addaki bitki adları* olarak iki grupta toplanabilir. Bu bitkiadlarını oluşturan gıda adları da şöyle sınıflandırabilir:

1. Yiyecekler: aş

- a. **Et yemekleri:** biftek, közleme
- b. **Sebze yemekleri:** dolma, karnıyarık, sarma, üzümlü
- c. **Hayvansal ürünlerle yapılanlar yiyecekler:** çılıbır, kaymak, mama, peynir, tarhana, yoğurt
- d. **Bitkisel ürünlerle yapılan yiyecekler:** ağda, aşure, kavurga, kavurt, leblebi, pekmez, sakız
- e. **Tatlılar:** ağda, bülbülyuvası, dilberdudağı, gülbeşeker, helva, kavurt, keşkül, pekmez
- f. **Hamur işleri:** börek, çörek, ekmek, erişte, gevrek, kömeç, mantı, somun
- g. Turşu

2. Gıda ürünleri

- a. **Hayvansal ürünler:** bal, et, sucuk, yumurta
- b. **Bitkisel ürünler:** şeker, un
- c. **Diğer bitkisel ürünler:** sirke, hamur, maya, meyve ekşisi, şehriye
- d. **Minareller:** tuz
- e. Yağlar

3. İçecekler: bira, çay, kahve, su, süt, şerbet.

Bitkiadlarının bu kadar çeşitli gıda adlarından oluşması mutfak kültürünün güçlü etkisinin ve bitkilerle yiyecek ilişkisinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

İncelenen bitkiadları göz önünde bulundurularak yapılarına bakıldığında gıda adlarıyla kurulan 367 bitkiadının 27'sinin basit ve 55'inin türemiş yapıda olduğu, 285'inin birleşik ad ve bunlar içinde de 227'sinin belirtisiz ad tamlaması yapısında kurulduğu görülmektedir. Belirtili ad tamlaması kuruluşunda bitki adına rastlanmamıştır. Takısız ad tamlaması kuruluşundaki bitkiadlarına sadece bir tane örnek bulunmaktadır. Bitkiadlarından 54'ünün sıfat tamlaması, 2'sinin sıfat-fiil ve 1 tanesinin tekrar grubu kuruluşunda olduğu görülmektedir.

Bitkiadlarının yazımında da bazı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılıkların nedenlerinden biri kelimelerin Anadolu ağızlarında geçirdikleri ses olayları (*kuş ekmeği* > *kuşepmeği*; *mantıvar* > *mantıvar*; *çörek otu* > *çöre otu*; *ekşimik* > *ekşimük...* vb.)dir. Bir diğer farklılık ise bitkiadlarının yazımlarındaki farklılıklardır. İki kelimedenden oluşan adlar kaynağın birinde ayrı yazılırken (*yumurta mantarı*; TBAS, 288) bir diğerinde birleşik yazılmıştır (*yumurtamantarı*; DS, XI, 4318). İbrahim Şahin'e (2018) göre birleşik kuruluştaki bitkiadları birleşik yazılmalıdır.

Tespit edilen bitkiadlarının kökenlerine bakıldığında ise Arapça, Çince, Ermenice, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Rumca kökenli pekçok kelimenin bitkilerin adlandırılmasında kullanıldığı görülmektedir.

Türkçe yapısı bakımından kelime türetmeye çok uygun bir dildir. Bitkiler, Türk kültüründe var olan adlarla adlandırılmıştır ve bu şekilde yeni bulunan bitkilere de Türkçe adlar verilebilir. Bitkiadlarında tespit edilen bu durum, tüm alanlarda, hayatımıza yeni giren şeyler için Türkçe adların verilebileceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Kısaltmalar

AAT : Anadolu Ağızlarından Toplamalar
Ar. : Arapça
bk. : Bakınız
Bulg. : Bulgarca
C. : Cilt
Çin. : Çince
DLT : Divanü Lûgat'it-Türk Tercümesi
DS : Derleme Sözlüğü
Erm. : Ermenice
Far. : Farsça
Fr. : Fransızca
Gür. : Gürcüce
İt. : İtalyanca
KB : Kutadgu Bilig

KBS : Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü.
krş. : Karşılaştırınız
Lat. : Latince
MBTS: Misalli Büyük Türkçe Sözlük
öz. is. : Özel isim
Rum. : Rumca
s. : sayfa
S. : Sayı
T. : Türkçe
TaS : Tarama sözlüğü
TBAS: Türkçe Bitki Adları Sözlüğü
TDK : Türk Dil Kurumu
TS : Türkçe Sözlük
Yun. : Yunanca

Kaynaklar

- Acar, Ergün (2016). "Sinop ve Yöresi Ağızlarında Mantar Adları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 43, s. 7-26.
- Acar, Ergün (2018). "Kastamonu ve Yöresi Ağızlarında Mantar Adları". *IJHE Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, C.4, S. 9, s. 177-228
- Aksan, Doğan (1998). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.

- Alkayış, Fatih (2007). *Türkiye Türkçesinde Bitki Adları*. Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Arat, Reşit Rahmeti (2008). *Kutadgu Bilig Yusuf Has Hacip*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Atalay, Besim (2006). *Divanü Lûgat'it-Türk Tercümesi (Dizin) IV*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aydın, Mehmet (2008). "Ordu ve Yöresi Ağızlarında Armut Adları". *Turkish Studies*, C.3, S.3, s.129-138.
- Ayverdi, İlhan (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, 3 Cilt, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Banguoğlu, Tahsin (2000). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Barlas, Uğuroğlu (2004). *Tercüme-i Cedide Fi'l Havasi'l-Müfredde, 17. Yüzyılda Yazılan Bir Sağaltma Kitabı*. İstanbul.
- Baytop, Turhan (2007). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Clauson, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. İngiltere: Oxford At The Clarendon Press.
- Çağbayır, Yaşar (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çelik, Anıl (2018). "Yalova İli Yerli Ağzından Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü'ne Katkılar". *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C.6, S.13, s.512-543.
- Dinçer, Aslıhan (2009). "Divânü Lügati't-Türk'teki Yemek Adları Üzerine". *Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Bilgi Şöleni Bildirileri (28-30 Mayıs 2008)*. Ankara: TDK Yayınları, s.141-152.
- Doğan, Nuh (2011). "Vezirköprü ve Havza Ağızlarında Yabancı Bitki Adları". *Diyalektolog Ağız Araştırmaları Dergisi*, S.2, s.7-13.
- Duran, Ahmet (1998). "Türkçede Bazı Bitki Adlarının Veriliş Sebepleri", *Türk Dili*, S. 555, Mart 1998, s.223-229.
- Emiroğlu, Kudret (1984). "Uygarlık ve Bitki Adları". *Tarih ve Toplum*, S.9, s.32-35.
- Ergin, Muharrem (1992). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülensoy, Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, 2 Cilt. Ankara: TDK Yayınları.
- Güven, Ömer (2014). "Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 51, s.63-77.
- Kekilli, Meliha (2008). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Yemek İsimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Korkmaz, Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Küçük, Paki (2010). "Lûgat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, C.3, S.11, s.401-415.
- Oğuz, Fatma ve Işık Tepe (2017). "Yüksekova (Hakkâri) Yöresinde Halk Tababetinde Kullanılan Bitkiler ve Kullanım Alanları". *Turkish Journal of Weed Science*, C.20, S.2, s.28-37.
- Oturakçı, Nigar (2012). "Divanü Lûgat'it-Türk'teki Botanik Terimlerinin Kazakça ve Türkçedeki Görünümleri". *Karadeniz*, C. 4, S.13, s.195-212.
- Ögel, Bahaeddin (1991). *Türk Kültür Tarihine Giriş IV*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Önler, Zafer (1990). "14 ve 15. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri". *Journal Of Turkish Studies (Fahir İz Armağanı)*, 14, s.357-392.

- Özden, Muharrem (2017a). “Bilecik Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar”. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C.5, S.11, s.273-315.
- Özden, Muharrem (2017b). “Trakya Ağızlarında Kullanılan Bitki Adları Üzerine Bir İnceleme”. *ASOS Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.5, S.47, s.131-160.
- Özmen, Mehmet (2009). “Bitki Adları Sözlüğü ve Bitki Adlarının Derlenmesiyle İlgili Sorunlar Üzerine”. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri (25-30 Mart 2008 Şanlıurfa)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Öztürk, Faruk (2005). “Kutadgu Bilig’de Bitki Adları”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C.VI, S.1, s.201-208.
- Şahin, İbrahim (2016). Filoloji ve Botanik Alanlarının Kavşağında Yerel Fitonimler (Bitkiadları) Meselesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 56, s. 775-791.
- Şahin, İbrahim (2018). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tekin, Erdoğan (2007). *Türkiye'nin En Güzel Yaban Çiçekleri*, 2 Cilt. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tietze, Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*. İstanbul: Simurg
- Tuna, Osman Nedim (1987). “Malatya’da Bir Yazma Tıp Kitabı ve Türk Bitki Adlarının Kaynakları”. *Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu (19-21 Ekim 1987)*, s.213-231.
- Türk Dil Kurumu (1993). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-XII*, Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (1996). *Tarama Sözlüğü, I-VIII*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (1996). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe Sözlük, 2 Cilt*. Ankara: TDK Yayınları.
- Uçar, İlhan (2013). “Yetiştigi/Geldiği Coğrafya veya Etnik Adlandırmayla Oluşturulan Bitki Adları”. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, C.5, S.1, s.115-135.
- <http://seldadan.blogcu.com/bozdag-ovasi-yesil-sivrisi-boz-renkte-bir-yayla/2519813>[Erişim: 13.05.2019]

Sözlükler

a. Gıda Adları Sözlüğü

ağda: (< Ar. akīde) Kaynatılarak çok koyu ve yapışkan bir macun durumuna getirilen pekmez veya limonlu şeker eriyiği (TS)

aş: (< T. *āš; KBS, 83) Yemek (TS); 1. bulgur pilavı 2. pirinç pilavı 3. Bulgurdan yapılan sulu pilav 4. çorba 5. Nişasta, şeker ve su ile yapılan bir çeşit tatlı 6. Tarhana 7. Buğday unundan yapılan erişte 8. Fırınlanmış mısır kırıklarından yapılan bir çeşit yemek (DS, I)

aşure: (<Ar. āšūrā) Buğday, nohut vb. tanelerle kuru yemişlerin bir arada şekerle kaynatılmasıyla yapılan bir tatlı türü, alaca aş (TS)

bal: Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde (TS)

ballı: Şerbetle yapılan bir çeşit börek (DS, II, 509)

bandırma: (< T. *ba-n- “suya batırmak, daldırmak”; KBS, 111 + -dır +-ma) Özel şekilde açılan yufkayı üç köşeli kesip kızgın tereyağına batırıp, tepsiye dizdikten sonra üzerine şeker konularak yapılan cevizli bir çeşit tatlı (DS, II, 518)

biddik: (< T. ?) Bir, bir buçuk santim kalıģındaki ekmek (DS, II, 684)

bifte: (< Fran. bifteck) Izgara veya tavada pişirilen, genellikle dana eti dilimi (TS)

bira: (< İt. birra) Arpa ile şerbetçi otunun mayalandırılmasıyla yapılan bir içki, arpa suyu (TS)

borana: bk. borani (DS, II, 738)

boranı: bk. borani (DS, II, 739)

borani: (< Far. bürāni) Pirinçli, yumurtalı, yoğurtlu ıspanak vb. sebze yemeği (TS; DS, II, 739)

börek: (< T. bür- “sarmak, burmak” + - (e)k; KBS 173) Açılmış hamurun veya yufkanın arasına, peynir, kıyma, ıspanak vb. konularak çeşitli biçimlerde pişirilen hamur işi (TS)

bülbülyuvası: (< Far. bülbül + T. yuva+sı) Daire biçiminde, ortası çukur ve bu çukur yere piştikten sonra dövülmüş Antep fıstığı konulan bir hamur tatlısı türü (TS)

bülü: (< ?) yufka (DS, II, 820)

cacık: (< T. ?) Yoğurt, ayran içine hıyar veya marul doğranarak yapılan, çoğu kez sarımsaklı, iştah açıcı yiyecek (TS) 1. Ayran içine yufka kırıntıları atılarak yapılan yiyecek. 2. İçinde kekik, karabiber vb. bulunan pasta şeklindeki çökelek (DS, III, 839)

cancur: (< Erm. cançul; Tietze, 416) Patlıcanla yapılan bir çeşit yemek (DS, III, 855)

çay: (< Çin.) Çay, çeşitli bitkilerin yaprak veya çiçeklerinin demlenmesiyle elde edilen bir içecek türü (TS)

çekme: (< T. çek- + -me) Etin bütün olarak pişirilmesinden sonra kızartılıp yapılan yemek (DS, III, 1115)

çılıbır: (< T. çıl “sulu” + pı- “su ile karıştırmak” + -r; KBS, 236) Kaynamış suyun içine kırılan yumurta piştikten sonra kevgirden geçirilip üzerine sarımsaklı yoğurt ve sos dökülerek hazırlanan bir yemek türü (TS)

çörek: (< T. *çö(ü)r + e-k; KBS, 255) Az yağlı, bazen şekerli ve yumurtalı, gevrekçe bir hamur işi (TS)

devegözü: (< T. deve + gözü) Bulgur, et ve cevizden yapılan bir çeşit köfte (DS, IV, 1441)

dilberdudağı: (< Far. dilber + T. dudağı) Dudak biçiminde hazırlanan bir hamur tatlısı (TS)

dolaman: (< T. dom [tom “yuvarlak, yumru” + -al-an; KBS, 297) Tereyağı ve yumurtayla yapılan bir yemek (Kekilli, 2008: 80)

dolma: (< T. dol- [tol-] + -ma; KBS, 296) Tavuk, kuzu gibi hayvanların veya biber, domates vb. sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek (TS)

dorak: (< T. ?) 1. Yoğurt ve kaymaktan yapılan bir çeşit yağlı peynir 2. Yağı alınmış sütte yapılan peynir (DS, IV, 1563)

döymeç: (< tög-me+ç; KBS, 305-6) Taze ekmeği tereyağına doğrayıp bal ve yumurta ile pişirerek yapılan bir çeşit yemek (DS, IV, 1593)

ekmek: (< T. etmek) Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek, nan, naniyaz (TS)

ekşimik (I): (< T. ekşi+me [i, ü] + k; KBS, 327) Kaynatılmış ayran ya da kesilmiş sütte yapılan kesmik ya da çökelek (DS, V, 1699)

ekşimik (II): (< T. ekşi+me [i, ü] + k; KBS, 327) sucuk (DS, V, 1700)

ekşimük: bk. ekşimik (I) (DS, V, 1700)

erişte: (< Far. rişte) İnce ince kesilip kurutulmuş hamur (TS)

et: (< T. et) Kasaplık hayvanlardan sağlanan kaslardan oluşmuş besin maddesi (TS)

gevrek: (< T. *kē-re-k; KBS, 368) Ağzın içinde kolayca parçalanıp dağılacak biçimde hazırlanmış bir çörek türü (TS)

gömeç: (< T gömeç < kömeç < *kōm-me aş; KBS, 380) bkz. kömeç

gülbeşeker: (< Far. gulbe + şeker) Gül çiçeği ve şeker ile yapılan macun kıvamında bir reçel türü (TS)

hamur: (< Ar. ḥamīr) Unun su veya başka sıvılarla yoğrulmuş durumu (TS)

haşlama (I): (< *haş ‘yansımaya’ + la-ma; KBS, 405) Haşlanarak pişirilen şey (TS)

haşlama (II): (< *haş ‘yansımaya’ + la-ma; KBS, 405) Pişmiş patates (DS, VII, 2304)

haşlama (III): (< *haş ‘yansımaya’ + la-ma; KBS, 405) Ekmek hamuruna katılmak için hazırlanan mısır hamuru (DS, VII, 2304)

helva: (< Ar. ḥalvā) Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı (TS)

isirin: (< ?) Yoğurt ve yufka ile yapılan bir çeşit yemek (DS, VII, 2555)

kabartlak: (< *kāp+ar-t-la-k; KBS, 448) Mayalı hamurdan yapılan tatlı (DS, VIII, 2582)

kabartlama/kabartma: (< *kāp+ar-t-la-ma; KBS, 448) Bazlama, saçta ya da tavada kızartılan mayalı pide, çörek (DS, VIII, 2582)

kadınbutu: (< kātun; KBS, 450 + budu [ç büt; KBS, 188) Kıyma ve pirinç ile yapılan bir yemek.

kahve: (< Ar. kahve) 1. Kökboyasıgiller familyasından, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (Coffea arabica, 2. Bu ağacın meyvesinin çekirdeği 3. Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz, 4. Bu tozla hazırlanan içecek (TS)

karnıyarık: (< karın [kar ‘omuz, kolun üst kısmı’ + (i)n; KBS, 469] + yarık [ç yār- (i)k; KBS, 1075]) Uzunlamasına yarılan kızarmış patlıcanların ortasına kıymalı iç konularak hazırlanmış yemek (TS)

kavurga: (< T. kavur-ğa < kağur-ğa < *kağ+ur-ğa; KBS; 480) Buğday, mısır vb. tahılların kuru yemişi gibi yenilmek için ateşte kavrulmuşu (TS)

kavurt: (< T. kavur- + -t ‘kavut’) Kavrulmuş ve dövülmüş tahıl ununa pekmez, şeker veya tatlı yemiş katılarak yapılan yiyecek (TS; DS, VIII, 2695); 2. Kavrulduktan sonra öğütülen tahıl unu, 3. Kurutulmuş armuttan çekilerek elde edilen un, 4. İnce bulgur, 5. Kavrulmuş buğday, 6. Bulgur kepeği (DS, VIII, 2694-2695).

kaymak: (< OT. kayak ~ kânak ~ kıyağ ~ kânak; KBS, 484) Sütün veya yoğurdun yüzünde zar durumunda toplanan, açık sarı renkli, koyu yağlı katman, krema (TS)

keşkül: (< Far. keşkül) Üstüne, dövülmüş fındık ve Hindistan cevizi dökülen bir tür süt tatlısı, keşkülüfukara (TS)

kömeç: (< T kömeç < *köm-me aş; KBS, 380) Küle gömülerek pişirilen çörek veya ekmek (Ögel 1991: 51)

közleme: (< köz +le-me; KBS, 562) Köz üzerinde pişirilen yiyecek (TS)

kumpir: (< Bulg.) Özel fırında pişirilen iri patatesin içine peynir, mısır, bezelye vb. malzeme konularak yapılan yiyecek (TS)

künefe: (< Ar. kinafe-künafe MBTS) Sıcak yenilen bir tür peynirli tel kadayıf (TS)

lapa: (< Rum.) Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu (TS)

leblebi: (< Far. leblebî) Dış kabuğu çıkarıldıktan sonra fırında kavrulup çerez olarak yenilen nohut (TS)

lor: (< Far. lor) Bir tür taze, yumuşak ve tuzsuz beyaz peynir (TS)

lülük: (< lülük < Far. lûla; Eren, 284) Un ve bulgur karışımından yapılan hamurun, suda pişirilmiş nohut büyüklüğündeki parçaları üstüne, kıyma, soğan ve domates salçası dökülerek yenilen bir çeşit yemek (DS, IX, 3095)

makarna: (< İt. maccherone) 1. İrmik veya una yumurta karıştırılarak hazırlanmış türlü biçimlerdeki kuru hamur. 2. Bu hamurdan yapılan yemek (TS)

mala: (< Far. mâle) 1. Unu kaynar suda pişirilerek yapılan, tuzlu ya da tatlı olarak yenilen bir çeşit yemek. 2. Cevizli hamur tatlısı. (DS, IX, 3107)

mama: Bebek için hazırlanan yiyeceklerin genel adı (TS)

mantı: (< Çin.) İçine kıyma konularak küçük bohçalar biçiminde dürülen hamur parçaları ve bu hamur parçalarıyla hazırlanan yemek

maya: (< Far. mâye) Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment (TS)

mühliye: (< Yun. mukhlia) Et ve nohutla yapılan bir yemek türü (Kekilli 2008, 139)

pat köftesi: (< pāt ‘yansımā’ + Far. küfte + T. + -si) Et ve bulgurla yapılan bir yemek çeşidi (Kekilli 2008, 146)

pekmez: (< *bek ‘katı, sert, koyu’ + mes; KBS,692) Genellikle üzüm, dut vb. meyvelerin kaynatılarak koyulaştırılmış biçimi (TS)

peynir: (< Far. penîr) Maya ile katılaştırılarak süttten yapılan ve birçok türü olan besin (TS)

pıtpıt aşı: (< *pıt ‘küçük’ + pıt + aşı) İnce bulgurdan yapılan lapa (DS, IX, 3450)

sakız: (< sakı- ‘beslemek’ + z) Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çiğnendiğinde yumuşayan, hoş kokulu, beyaz renkli reçine (TS); pekmezden yapılan katı bulama tatlısı (DS, X, 3519)

salam: (< İt. salame) Sığır, hindi vb. etinden yapılan, genellikle dilimlenerek soğuk yenilen bir yiyecek.

salata: (< İt.) Genellikle bazı çiğ ot ve sebzelerle yapılan, yağ, limon vb. maddeler konulan, yemeklerle birlikte yenilen yiyecek (TS)

sarma: (< T. sar- ma) Lahana, pazı ve üzüm yaprağının hazırlanan içle sarılmasıyla yapılan etli veya zeytinyağlı yemek (TS)

saz: (< * sâz) Kavrulmuş un içine sirke, soğan ve et konularak pişirilen yemek (DS, X, 3561)

sirke: (< Far.) Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu (TS)

somun: (< Rum.) Yuvarlak ve şişkin ekmek (TS)

söbeleek: (< söbe ‘biçimi yumurta gibi olan’ [< OT. subı- ‘uzamak, incelmek, söbüleşmek’] + lek; KBS, 803) Unla karıştırılmış mercimek çorbası (DS, X, 3672)

su: (< *sūb [> suw > suv > suğ > su]; KBS, 811) Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab, 2. Bu sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu, 3. Meyve, sebze vb. nin sıkılmasıyla elde edilen sıvı (TS)

sucuk: (< T. süçü(~i)- ‘tatlılaştırmak’ + -k; KBS, 812) 1. Şişirilip kurutulmuş bağırsak içine baharlı et kıyması doldurularak yapılan bir yiyecek türü 2. Ceviz, badem içi vb. şeyler, bir ipliğe dizildikten sonra nişasta ile koyulaştırılmış kaynar üzüm şirasına batırılarak yapılan tatlı yiyecek (TS; Eren, 376)

süt: (< sū + t ‘çokluk eki’; KBS, 829) 1. Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı. 2. Bazı bitkilerin türlü organlarında bulunan beyaz renkte öz su (TS)

sünter: (< ?) Sac üstünde pişirilmiş hamurdan yapılarak tatlı ya da yuzlu yenilen bir çeşit yemek (DS, X, 3716)

şehriye: (< Ar. şa‘riyye) Çorba ve pilavda kullanılan, türlü biçimlerde kesilerek kurutulmuş buğday unu hamuru (TS)

şeker: (< Far. şeker) 1. Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve

köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı 2. Bu madde katılarak yapılmış lokum, akide, çikolata vb. tatlı yiyeceklerin genel adı (TS)

şerbet: (< Ar. şerbet) Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek (TS)

şir: (< ?) Ayran içinde ekmek ezilip üstüne yağ dökülerek yapılan bir çeşit yemek (DS, XII, 4728)

tahıl: (< Ar. daħl) Taş havanla dövülmüş buğdaydan yapılan bir çeşit pilav (DS, X, 3801)

takalak (I): (< *tak- alak) Bütün olarak fırında kurutulan armut (DS, X, 3805)

takalak (II): (< *tak- alak) Yuvarlak bulgur köftesi (DS, X, 3805)

tarhana: (< Far. terhāne) 1. İçine domates, biber, soğan, kokulu otlar, süt veya yoğurt katılan, bulgur, mayalanmış ve kurutulmuş ufalanmış hamur vb.nden yapılan çorba malzemesi 2. Tarhana çorbası (TS)

tatlı: (< *tāt+ıġ+(~aġ) ‘tat’ + lı(ġ); KBS, 869) Şekerle veya şekerli şeylerle yapılan yiyecek (TS)

turşu: (< Far. turṣī) Tuzlu suda, sirkede bırakılarak özel bir kıvama getirilmiş sebze veya meyve (TS)

tuz: (< tūz < *taʷuz; KBS, 940) Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde (TS)

un: (< *ū [< uw-] ‘ufalamak’ + -n; KBS, 968) Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri (TS)

yağ: (< yā-ġ; KBS, 1024-1025) Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde (TS)

yemiş: (< *yé:-m ‘yem’ +(i)ş; KBS, 1118) Meyve (TS); kuruyemiş (DS, XI, 4242)

yoğurt: (< *yu-ġ- ‘*yoğunlaştırmak’ +-(u)r- ‘kalınlaştırmak’ +-(u)t; KBS, 1152) Maya katılarak koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı bir süt ürünü (TS)

yumurta: (< yum-(u)r-t-[k/ġ]a; KBS, 1177) Tavuk yumurtası (TS)

zıplak: (< T. zıplak “ Ses yansımali olarak türemiş olmalı”) Suda haşlandıktan sonra üstüne tereyağ dökülerek yenilen taze fasulye (DS, XI, 4375)

b. Gıda Adıyla Oluşturulan Bitki Adları Sözlüğü

ada çayı: (< T. ada + Çin. çay + T. -ı) Salvia türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, çalimsı veya otsu bitkiler. Çiçekler beyaz veya morumsu renkli. Bazı türler çay yerine veya boyar madde olarak kullanılır (TBAS, 20) krş. dağ çayı

ağda çiçeği: (< Ar. ‘akide + T. çiçeği) Çuha çiçeği (DS, I, 87; TBAS, 22)

ak bulama: (< T. ak + bulama) Beyaz kabuklu, büyük kışlık kavun, beyaz divlek. (Özden 2017b, 143)

akcılığarabalı: (< T. akçillı + kara + balı) Erken olgunlaşan bir çeşit kiraz (DS, XII, 4411)

aksirke: (< T. ak + Far. sirke) Bir çeşit üzüm (DS, I, 161)

aksulu: (< T. ak + sulu) Bir çeşit armut (DS, I, 162)

akşekeri: (< T. ak + Far. şeker + Ar. -î) Sarı renkli, tatlı bir çeşit armut (DS, I, 162)

alasulu: (< T. ala + sulu) Yeni olmaya başlamış meyve (DS, I, 199)

albalı: (< T. al + balı) Vişne (DS, I, 207)

Allah ekmeği: (< öz. is. Ar. Allah + T. ekmeği) ilkbaharda, çokça yağmur sonu, taş ve kayalık yerlerde görülen mantar cinsinden, köksüz ve çocuklar tarafından yenen bir çeşit bitki (DS, I, 223)

allballı: (< T. allı + ballı) Üzümünden daha iri taneli, mayhoş bir çeşit meyve (DS, I, 225)

altınbaş çayı: (< T. altın + baş + Çin. çay + T. + -ı) sideritis bilgerana (TBAS, 295)

altın yumurta mantarı: (< T. altın + yumurta + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) Amanita caesarea, İstanbul civarında (Belgrad ormanı) yetişir, yenen bir mantardır. Bazı Amanita türleri ölüm ile sonuçlanan zehirlenmelere neden olmaktadır (TBAS, 30).

andız pekmezi (< T. andız + pekmezi) Andız, “juniperus drupacea, kışın yapraklarını dökmeyen bir ağaç”. (TBAS, 31-32)

aş eriği: (< T. as + eriği) Bir çeşit iri erik (DS, I, 352)

aş inciri: (< T. aş + Far. encir + T. -ı) Küçük cins incir (TaS, I, 265)

aş otu (I): (< T. aş + otu) Gelincik (TBAS, 35) “Bir yıllık papaver türlerine verilen genel ad. 60 cm kadar yükselebilen, kırmızı çiçekli, bir yıllık otsu bitkiler” (TBAS, 113)

aş otu (II): (< T. aş + otu) Kişniş, maydanoz ve nane gibi yemeklere koku vermek için konulan ot (TBAS, 35)

aş otu (III): (< T. aş + otu) Kişniş (TBAS, 35)

aşur: (< Ar. ‘aşure; MBTS, 1, 197) Bir çeşit bitki (DS, I, 363)

aşura buğday: (< Ar. ‘aşure + T. buğday) Rengi kırmızıya çalan bir çeşit buğday (DS, I, 363)

aşuti: (< T. aş + otu) Yabani kişniş (TBAS, 35)

ayı yemişi: (< T. ayı + yemişi) bk. koca yemiş (TBAS, 39)

bal armut: (< T. bal + Far. emrūd) Bir armut türü (Aydın 2008, 136)

bal armadı: (< T. bal + Far. emrūd +T. -ı) bk. balbardağı (DS, II, 500)

bal armudu: (< T. bal + Far. emrūd +T. -u) bk. balbardağı (DS, II, 500)

balaşlama: (< T. bal + aşlama) bk. balbardağı (DS, II, 500)

balbal: (< T. bal + bal) Beyaz ve yuvarlak taneli bir çeşit üzüm (DS, II, 500)

balbardağı: (< T. bal + bardağı) 1. Erken olgunlaşan, yeşil renkli, çok sulu ve tatlı bir çeşit armut. 1. Küçük yapraklı, kırmızı çiçekli, kırıldığı zaman tatlı bir su salıveren zehirsiz bir ot (DS, II, 500)

balbardah: (< T. bal + bardak) Bir armut türü (Aydın 2008, 136)

balbardak: (< T. bal + bardak) bk. balbardağı (DS, II, 500)

balbaşı (I): (< T. bal + başı) bk. dağ çayı (TBAS, 42)

balbaşı (II): (< T. bal + başı) Sarı çiçekli, güzel kokulu, uzun ince yapraklı ve boz renkli bir bitki olup şırayı tatlandırmada kullanılır (DS, II, 501)

bal çiçe: (< T. bal + çiçeği) bk. bal çiçeği (DS, II, 501)

bal çiçeği (I): (< T. bal + çiçeği) Hanımeli (çiçek) (DS, II, 501) "hanımeli" (TBAS, 42), Lonicera türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, kışın yaprak döken, beyaz, sarı veya kırmızı çiçekli ağaççık veya tırmanıcı bitkiler (TBAS, 129)

bal çiçeği (II): (< T. bal + çiçeği) "Çingirak otu" (TBAS, 42), campanula türlerine verilen genel ad. Bir, iki veya çok yıllık, otsu ve genellikle rizomlu bitkiler (TBAS, 70)

bal çiçeği (III): (< T. bal + çiçeği) Hastane çiçeği (TBAS, 295)

bal diken: (< T. bal + diken) "Dulavrat otu" (TBAS, 43) Arctium tomentosum miller, 30-60 cm yükseklikte, iki yıllık, otsu ve kırmızı çiçekli bir bitki (TBAS, 95)

bal erik: (< T. bal + erik) Kırmızı, tatlı erik (DS, II, 503)

balgadun: (< T. bal + kadın) bk. balkadın (Acar 2018, 191)

balık sütlieni: (< T. balık + sütlieni) "Balık gıran" (DS,II), tohumu suya atıldığı zaman balıkları sersemleştirerek suyun yüzüne çıkmalarını temin eden, sarı çiçekli ve sapsarı sütü bir bitki, balık otu. (DS, II, 505)

balımışık: (< T. balım + ışık) Baharda yetişen ve yaprağından börek yapılan bir bitki (DS, II, 505)

balkabağı: (< T. bal + kabağı) Bir çeşit uzun kabak (DS, II, 507)

bal kabağı: (< T. bal + kabağı) İçi turuncu, iri ve tatlı bir kabak çeşidi, Cucurbita moschata, (TS)

balkadın: (< T. bal + kadın) Yenilebilen bir çeşit mantar (DS, II, 507)

balkıza: (< T. bal + kız + a) Yarı kırmızı, yarı beyaz veya karışık olarak meyve veren dut ağacı (DS, II, 508)

Balkan çayı: (<T. Balkan > balık "çamur"dan balık+an "bataklık yer" MBTS ve Eren + Çin. çay + T. -ı) Balkanda yetişen ve çay yapılan bir bitki (Özden 2017b, 144)

ballı: (< T. ballı) Koyu pembe renkli, ince kabuklu, çekirdeği orta büyüklükte, kısa saplı ve çok tatlı bir çeşit kiraz (DS, II, 509)

ballıbaba (I): (< T. ballı + baba) Lamium türlerine verilen genel ad. Bu türler bir veya çok yıllık otsu bitkilerdir (TBAS, 43) Boynuz gibi meyvesi olan ve tanelerinden tesbih de yapılan ağaç (DS, II, 509)

ballıbaba (II): (< T. ballı + baba) "Keçi boynuzu" (TBAS, 43) ceratonia siliqua L. 3-10 m yükseklikte, bileşik yapraklı, küçük yeşil çiçekli bir ağaç ve ağaççıktır (TBAS, 166)

ballıbadan: (< T. ballı + badan?) bk. ballıdari (DS, II, 509)

ballıboynuz: (< T. ballı + boynuz) Bakla şeklinde ve kahve renkli, yenilebilen, tatlı bir çeşit meyve (DS, II, 509), "keçiboynuzu" (TBAS, 43) krş. ballıbaba II

ballıca (I): (< T. ballıca) "Gıcırıcı" (TBAS, 43), silena alba, 30-80 cm yükseklikte, bir veya çok yıllık, beyaz çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 117)

ballıca (II): (< T. ballıca) 1. Meşe ağacı 2. Bir çeşit armut (DS, II, 509)

ballıdari: (< T. ballı + dari) İncir (DS, II, 509)

ballık (I): (< T. ballık) bk. ballıbaba (I) (DS, II, 510)

ballık (II): (< T. ballık) Meşe ağacı (DS, II, 510)

ballık (III): (< T. ballık) "Katran yoncası" (TBAS, 43), psoralea bituminosa çok yıllık, kuvvetli katran kokulu, morumsu mavi çiçekli ve üç parçalı yapraklı bir bitki (TBAS, 162)

ballıka: (T. ballık+a) Soya fasulyesi (DS, II, 510)

ballıkara: (T. ballı+ kara) Bir çeşit kara incir (DS, II, 510)

ballık armudu: (T. ballık + Far. emrūd) Bir armut türü (Aydın 2008, 136)

ballık otu (I): (< T. ballık + otu) bk. ballıbaba (TBAS, 43)

ballık otu (II): (< T. ballık + otu) "Çalba" (TBAS, 43), phlomis türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, çalı görünüşünde, çiçekleri mor, peme ve sarı renkli, yaprakları tam ve sık tüylü bitkiler (TBAS, 64)

ballı salkım: (< T. ballı + salkım [sal-kı- 'sarmak, salınmak'+m; KBS, 725]) Zambakgillerden bir bitki "nectaroscordum siculum" (Tekin 2007: II, 68, 218)

ballışapa: (< T. ballı + şapa?) bk. ballıdari (DS, II, 510)

ballışıga: (< T. ballı + şıka?) bk. ballıdari (DS, II, 510)

ballışıka: (< T. ballı + şıka?) bk. ballıdari (DS, II, 510)

bal mantarı: (< T. bal + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) "Kanlıca mantarı", armillariella mellea,

İstanbul civarında (Belgrat ormanı) yetişir. Yenen bir türdür (TBAS, 43)

baltabak: (← T. bal + Ar. tabak) Kır sarmaşığı (DS, II, 511)

bal üzümü: (← bal + üzümü) Kokulu ve yuvarlak taneli bir çeşit üzüm (DS, II, 512)

bandırma: (← T. *ba-n- “suya batırmak, daldırmak”; KBS, 111 + -dır +-ma) İri taneli, beyaz üzüm, razakı (DS, II, 518)

bayır çayı: (← ? bayır + T. Çin. çay + T. -i) “Mercanköşk” (TBAS, 45), origanum türlerine verilen genel ad. Çalmsı veya otsu, çok yıllık, pembe veya beyaz çiçekli ve kuvvetli kokulu bitki (TBAS, 206)

beyböreği: (← T. bey + boreği) Bir çiçek türü (DS, II, 647)

biddik: (← T. ?) Baharda tohumu yenen bir ot (DS, II, 684)

biftek mantarı: (← Fran. biftek + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) Çınar ve kestane ormanlarında oldukça sık rastlanan, genellikle canlı ve çürümüş ağaçlarda yetişen, biçimi çiğ eti andıran, kesildiğinde kırmızı bir sıvı çıkaran, tadı ekşimsi bir tür mantar

binbal: (← T. bin + bal + otu) Koyu kırmızı renkli ve tatlı bir cins kiraz (DS, II, 695)

bira çiçeği: (← İt. birra + T. çiçeği) bk. şerbetçi otu (TBAS, 48)

boğumlu çay: (← T. boğumlu + Çin. çay) “Taş nanesi” (TBAS, 49), micromeria fruticosa, 20-60 cm yükseklikte, nane kokulu, çok yıllık ve beyaz çiçekli bir bitki (TBAS, 260) dağ çayı, topuk çayı

borana: (← Far. bürāni) Isırgan (TBAS, 49)

boranı elması: (← Far. boranı + T. elması) Yeşil renkli yaz elması (DS, 739)

boya sütleğeni: (← T. boya [← *boğu-ğ; KBS, 163] + sütleğeni) Bir sütleğen türü (Tekin 2007: II, 167)

bozdağ çayı: (← T. boz + dağ + Çin. çay + T. -i) Sideritis taurica-labiatae (DS, II, 750)

börek mantarı: (← T. börek + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) Yufka arasına konularak yemek yapılan tatlı mantar (DS, II, 769)

börek otu (I): (← T. börek + otu) “Dere otu” (TBAS, 53), Anethum graveolens, 60 cm kadar yükseklikte, sarı çiçekli, bir yıllık ve otsu bir bitki (TBAS, 89)

börek otu (II): (← T. börek + otu) “Gelincik” (TBAS, 53), bir yıllık papaver türlerine verilen genel ad. 60 cm kadar yükselebilen, kırmızı çiçekli, bir yıllık ve otsu bitkiler (TBAS, 113)

börekotu: (← T. börek + otu) bk. dere otu (I) (DS, II, 769)

buhur yağı: (← Ar. baḥūr “buhur” + T. yağı) “Günlük” (TBAS, 54), luquidambar orientalis, 20 m kadar yükselen,

kışın yapraklarını döken, çınar görünüşünde bir ağaç (TBAS, 125)

Bursa çayı: (← ? . öz. is. Bursa + Çin. çay + T. -i) bk. çay üzümü (TBAS, 55)

buvur sakızı: (← Ar. baḥūr “buhur” + T. sakızı) Tütsü olarak kullanılan, günlük de denilen bir bitki (DS, II, 807)

bülbülyuvası: (← Far. bulbul + T. yuvası) Büyük kırmızı gül (DS, II, 819)

bülü: (← ?) Kiraz (DS, II, 820)

cacık: (← T. cacık; Eren, 67) 1. İlkbaharda tarlalarda biten ve yenilebilen otlar. 2. Semizotu (DS, III, 839)

cancur: (← Erm. cançul; Tietze, 416) Kırmızı, siyah erik (DS, III, 855)

Ceyhan sucuğu: (← T. öz.i. Ceyhan + sucuğu) Yılanastığıgillerden bir bitki türü “biarum pyrami” (Tekin 2007: II, 367)

çal çayı: (← ? + Çin. çay + T. -i) “Kekik” (TBAS, 65), Thymus türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, beyaz veya mor çiçekli ve kuvvetli kokulu bitkiler (TBAS, 168)

çay: (← Çin. çay) Çaygillerden, nemli iklimlerde yetişen bir ağaççık (Thea chinensis) (TS)

çaybāce otu: (← Çin. çay + Far. bāğce) Bir ot ismi, *cincana otu*, *verem otu*, *deve tiken*, *ölmes tiken* (Özden 2017a, 282)

çaygiller: (← Çin. çay + T. -giller) İki çeneklilerden, yapraklarından çay yapılan bir bitki familyası (TS)

çaylambuk: (← Çin. çay + T. la-mbik) bk. çaylamık (DS, III, 1097)

çaylamık (I): (← Çin. çay + T. la-mık) Kökleri sağlam bir ot (DS, III, 1097)

çaylamık(II): (← Çin. çay + T. la-mık) Ayrık otu. (Özden 2017b, 147)

çaymığ: (← Çin. çay + T. mık) Çınar ağacı. (DS, III, 1098; TBAS, 68)

çaynuğ: (← Çin. çay + T. nık) Çınar ağacı (DS, III, 1098; TBAS, 68)

çayterüzüsü: (← Çin. çay + Far. terazu + T. -si) Bir çeşit hıyar (DS, XII, 4476)

çay üzümü: (← Çin. çay + T. üzümü) Vaccinium arctostaphylos, 1-6 m yükseklikte, kışın yaprak döken, beyaz çiçekli ve çalı görünüşünde bir bitkidir (TBAS, 68)

çekme: (← T. çekme) Geven bitkisi otu (DS, III, 1115)

çengel sakızı: (← Far. çengāl + T. sakızı) “Chondrilla juncea”, 40-100 cm yükseklikte, iki veya çok yıllık, otsu, beyaz sütlü ve sarı çiçekli bir tür. Kökünden sakız elde edilmektedir (TBAS, 69)

çilbir otu: (← ? Eren, 89 + T. otu) “Semiz otu” (TBAS, 73), Portulaca oleracea, 10-20 cm boyunda, bir yıllık, basit ve etli yapraklı ve sarı çiçekli otsu bir bitki (TBAS, 240) krş. çaymığ, çaynuğ

çilbirtir: (◁ ? Eren, 89 + Far. tir) “Çınar” (TBAS, 73), *Platanus orientalis*, büyük ve gösterişli bir ağaç (TBAS, 70)

çingene sakızı: (◁ Rum. Tsingáni; Tietze, 519 + T. sakızı) “Yakı otu” (TBAS, 73), *epilobium* türlerine verilen genel ad. Otsu, çok yıllık, beyazımtırak veya kırmızı çiçekli bitkiler (TBAS, 279)

çobanekmeği (I): (◁ Far. çübān, şübān + T. ekmeği) “Madımak” (TBAS, 75), *polygonum cognatum*, çok yıllık, sürünücü, otsu ve pembe çiçekli bir bitki (TBAS, 199)

çobanekmeği (II): (◁ Far. çübān, şübān + T. ekmeği) Dağlarda yetişen, ekşimsi, katmerli içi çok sulu bir bitki (DS, III, 1254), *çobanekmā* (Doğan 2011, 13)

çobankavurgası: (◁ Far. çübān, şübān + T. kavurgası) “Kayakoruğu” (TBAS, 102), *sedum* türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, otsu, etli yapraklı bitkiler (TBAS, 163)

çörek mantarı: (◁ T. çörek; Eren, 101 + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) “Ayı mantarı” (TBAS, 77), *Boletus satanas*, yenmez, zehirli olduğu sanılmaktadır (TBAS, 38).

çörek otu (I): (◁ T. çörek; Eren, 101 + otu) *Nigella sativa*, 20-50 cm yükseklikte, bir yıllık, mavi çiçekli ve otsu bir bitkidir (TBAS, 77)

çörek otu (II): (◁ T. çörek; Eren, 101 + otu) “Kahve” (TBAS, 77), bazı bitkilerin tohum ve meyveleri, kavrulup toz edildikten sonra kahve yerine kullanılmaktadır (TBAS, 149)

çöre otu: (◁ T. çörek; Eren, 101 + otu) bk. çörek otu (I) (TBAS, 77)

dağ çayı (I): (◁ T. dağ + Çin. çay + T. -ı) *Siteris* ve *stachys* türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, kuvvetli kokulu ve çalı görünüşünde bitkilerdir (TBAS, 80)

dağ çayı (II): (◁ T. dağ + Çin. çay + T. -ı) *Dorystoechas hastata*, 40-100 cm yükseklikte, basit yapraklı, kuvvetli, kokulu, tüylü, beyaz çiçekli ve odunsu bir çalıdır (TBAS, 81)

dağ çayı (III): (◁ T. dağ + Çin. çay + T. -ı) “Taş nanesi” (TBAS, 81), *micromeria fruticosa*, 20-60 cm yükseklikte, nane kokulu, çok yıllık ve beyaz çiçekli bir bitki (TBAS, 260)

dağ sakızı (I): (◁ T. dağ + sakızı) “Hindiba” (TBAS, 83), *cichorium* türlerine verilen genel ad. 20-100 cm kazık köklü, rozet yapraklı, mavi çiçekli, çok yıllık ve otsu bir bitki (TBAS, 134)

dağ sakızı (II): (◁ T. dağ + sakızı) “Kanlık” (TBAS, 83), *scorzonera sublanata*, 10-25 cm yükseklikte, çok yıllık, kalın köklü, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 151)

dağ sakızı (III): (◁ T. dağ + sakızı) “Marul” (TBAS, 83), *lactuca* türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, beyaz sütlü ve sarı çiçekli otsu bitiler (TBAS, 202)

dağ sakızı (IV): (◁ T. dağ + sakızı) “Yemlik” (TBAS, 83), bazı *scorzonera* veya *tragopogon* türlerine verilen genel ad. Bu türler bir veya çok yıllık, morumsu veya sarı çiçekli, otsu ve sütlü bitkiler (TBAS, 284)

dere çayı: (◁ Far. daryā; Tietze, 593 + Çin. çay + T. -ı) “Kaya kekiği” (TBAS, 89), *satureja thymbra*, 20-40 cm yükseklikte, çok yıllık, kuvvetli kokulu, mor çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 163)

devegözü: (◁ T. deve + gözü) 1. İri, yuvarlak taneli, kabuğu kalın ve sert siyah üzüm, 2. Kalın kabuklu, büyük taneli, sulu, beyaz üzüm (DS, IV, 1441)

dilberdudağı: (◁ Far. dilber + T. dudağı) Sarmaşık çiçeği (DS, IV, 1491)

diz sütleğeni: (T. diz + T. süt+le-gen “çok süt veren”) Hakkari’de kanser hastalığında kullanılan bir bitki, *Euphorbia grisophylla* (Oğuz ve Tepe 2017, 32)

dolaman (◁ T. dolaman; Tietze, 640) Patatese benzeyen ve yenilebilen bir çeşit mantar (DS, IV, 1543), keme (TBAS,93), *terfesia* türlerine verilen genel ad. Bazı bitkilerin kökleri üzerinde yaşayan asalak bir mantar türü (TBAS, 169)

dolma biber: (◁ T. dolma + Yun. pipéri) Dolma yapmaya uygun, büyük biber türü (TS, 1, 621)

dolma otu: (◁ T. dolma + otu) Dolma otugillerden, çiçekleri küçük, yeşil veya beyaz bir bitki, *Paronychia serpilifolia*, (TS, 1, 621)

dolma yaprağı: (◁ T. dolma + yaprağı) “Şalba” (TBAS, 93), bazı *salvia* ve *phlomis* türlerine verilen genel ad (TBAS, 255); ballıbabagillerden “*salvia forskahlei*” türüne verilen ad (Tekin 2007: II, 342)

dorak: 1. Kekik 2. Dorakotu (DS, IV, 1563)

dorakotu: *Dereotu* (DS, IV, 1563)

döymeç otu: (◁ T. döymeç + otu) Yakı gibi kullanılan, küçük yapraklı, sarı çiçekli bir çeşit ot (DS, IV, 1594)

ebem ekmeği: (◁ T. ebem + ekmeği) Ebegümecine benzeyen bir bitki (DS, V, 1654)

ekmek ağacı: (◁ T. ekmek + ağacı) Dutgillerden, sıcak ülkelerde yetişen, meyvesi beyaz etli ve biraz unlu, besleyici bir bitki, *Artocarpus incisa*, (TS, 1, 683)

ekmek ayvası: (◁ T. ekmek + ayvası) Gevrek ve sulu bir tür ayva (TS, 1, 683)

ekşi hamur: (◁ T. ekşi + Ar. hamīr) Ekinlerin içinde yetişen ve yemeği yapılan bir çeşit ot (DS, I, 162)

ekşimik: (◁ T. ekşimik) Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki (DS, V, 1700)

ekşimük: (◁ T. ekşimik) bk. ekşimik (DS, V, 1700)

elma yağı: (◁ T. elma + yağı) bk. ada çayı (TBAS, 99)

erişte: (← Far. rişte) Posidonia oceanica, rizumlu ve çok yıllık bir deniz bitkisidir (TBAS, 101)

erişte mantarı: (← Far. rişte + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) “Saçak mantarı” (TBAS, 101), “ramaria condensala” clavaria ve ramaria türlerine verilen genel ad. Bu mantar türünün gençken yenilen çeşitlerinden (TBAS, 232)

esbalı: (← ? + T. balı) Bir çeşit üzüm (DS, V, 1778)

eşek çayı (I): (← T. eşek + Çin. çay + T. -ı) bk. dağ çayı (I) (TBAS, 102)

eşek çayı (II): (← T. eşek + Çin. çay + T. -ı) “Pisik otu” (TBAS, 102), nepeta racemosa 25-50 cm yükseklikte, çok yıllık, kuvvetli kokulu, koyu mor çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 227)

eşek gevreği: (← T. eşek + gevreği) “Eşek marulu” (TBAS, 102), Sonchus oleraceus, 10-150 cm yükseklikte, bir veya iki yıllık, soluk sarı çiçekli, sütlü ve otsu bir bitki (TBAS, 103)

eşek helvası: (← T. eşek + Ar. halvā) Onopordum tauricum, eşek dikenli, 60-100 cm yükseklikte, iki yıllık, dikenli ve pembe çiçekli otsu bir bitki (TBAS, 102; DS, V, 1789)

eşek közlemesi: (← T. eşek + közlemesi) “Eşek dikenli” (TBAS, 103), Onopordum tauricum, 60-100 cm yükseklikte, iki yıllık, dikenli ve pembe çiçekli otsu bir bitki (TBAS, 102)

et mantarı: (← T. et + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) “Ayı mantarı” (TBAS, 104), “boletus edulis” boletus türlerine verilen genel ad. Yenilen büyük bir mantar türü (TBAS, 38)

et şeftalisi: (← T. et + Far. şeft-ālū + T. -si) Eti çekirdeğinden ayrılmayan bir şeftali türü, Prunus persica duracina, (TS)

et üzümü: (← T. et + üzümü) Dolgun, sulu üzüm (DS, V, 1800)

ğara erişte: (← T. kara + Far. rişte) Vezirköprü ve Havza’da yetişen yabancı bir bitki (Doğan 2011, 13)

geyik tuzu: (← T. geyik + tuzu) Yetiştirilen nohut bitkisine çok benzemektedir. Meyvelerinin dışı tuz tadındadır. Yörede geyiklerin besin kaynakları arasında bulunan bu bitkiye “geyik tuzu” denilir, Cicer isauricum (Duran, 223-229)

gilikşeker: (← ? gilik “çekirdek”; Eren, 156 + Far. şeker) “Çitlembik” (TBAS, 119), celtis türlerine verilen genel ad. Kışın yapraklarını döken ağaççıklar. Bazı türlerin meyveleri yenir (TBAS, 74)

gömeç: 1.bkz. kömeç, 2. Bir çeşit papatya, 3. Bir çeşit erik (DS, 6)

ğuşekmeği: (← T. kuş + ekmeği) Bir mantar türü (Acar 2018, 199)

ğuşekmā: (← T. kuş + ekmeği) Vezirköprü ve Havza’da yetişen yabancı bir bitki (Doğan 2011, 13)

gülbeşeker: (← Far. gul-be-şeker) Koyu kırmızı renkte gül (DS, VI, 2217)

hamur kesen: (← Ar. hamīr + T. kesen) Dikenli yabancı bir çeşit bitki (DS, VII, 2270) “köygöçüren” (TBAS, 129), cirsium arvense, 20-100 cm kadar yükselebilen, çok yıllık, otsu, sık dikenli ve pembe çiçekli bir bitki (TBAS, 186)

haşlama (I): (← T. haşlama) Tütün fidesi (DS, VII, 2304)

haşlama (II): (← T. haşlama) Taze börülce (DS, VII, 2304)

helvacı çöveni: (← Ar. halvā + T. -cı + çöveni) “Çöven” (TBAS, 132), Çok yıllık ve kazık köklü gypsophila türlerine verilen genel ad. Pembe veya beyaz çiçekli otsu bitkiler (TBAS, 77)

helvacı kabağı: (← Ar. halvā + T. cı + kabağı) Kabakgillerden, tatlısı yapılan dışı boz, içi sarı renkli, sürünücü, tırmanıcı, tek yıllık, iri bir kabak türü, Cucurbita maxima, (kestane kabağı), (TS; BTS, 271)

helvacı kökü: (← Ar. halvā + T. cı + kökü) bk. helvacı çöveni (TBAS, 132)

helva kökü: (← Ar. halvā + kökü) Ankyropetalum gypsophiloides, çok yıllık, otsu ve beyaz çiçekli bir bitki (TBAS, 132)

Hint yağı ağacı: (← öz. is. “Hindistan” ? + T. yağı + ağacı) Ricinus communis, 5 m. kadar bir boya erişebilen, bir veya çok yıllık, parçalı yapraklı, tohumları kene görünüşünde bir bitki (TBAS, 135)

hünkarbeğendi: (← Far. hunkār + T. beğendi [< beğen- (? *beg+e-n-) ‘bey gibi görmek’; KBS, 126) Hardalgillerden “iberis spruneri” denilen türü (Tekin 2007: II, 13)

iletir sakızı: (← T. iletir + sakızı) Kökünden sakız çıkarılan bir çeşit yabancı ot (DS, VII, 2521)

isirin: (← ?) Gürgen ağacı (DS, VII, 2555)

kabartlak: (← T. kabartlak) Olmamış incir (DS, VIII, 2582)

kabartlama: (← T. kabartlama) bk. kabartlak (DS, VIII, 2582)

kadınbutu: (← T. kadın + but +u) Sinop’ta yetişen bir mantar türüne verilen ad (Acar 2016, 13)

kalm sütleğen: (← T. kalm + süt+le-gen “çok süt veren”) Hakkari ağzında bir bitki türü, Euphorbia heteradena (Oğuz ve Tepe 2017, 32)

kandil sakızı: (← Ar. kindīl + T. sakızı) “Yakı otu” bk. çingene sakızı (TBAS, 151)

kanlık sakızı: (← T. kanlık + sakızı) Scorzonera sublanata 10-25 cm yükseklikte, çok yıllık, kalm köklü, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 151)

kara aş: (< T. kara + aş) “Karamuk” (TBAS, 153), berberis crataegina 2 m. kadar yükselebilen, çok yıllık, çok dikenli, sarı çiçekli ve meyveleri olgunlukta siyah renkli olan bir çalı (TBAS, 157)

karaballıbaba: (< T. kara + ballı+baba) Sıracaoğullardan “bellardia trixago” türüne verilen ad (Tekin 2007: I, 358)

kara günlük yağı: (< T. kara + günlük + yağı) “Günlük” (TBAS, 155), luquidambar orientalis, 20 m kadar yükselen, kışın yapraklarını döken, çınar görünüşünde bir ağaç (TBAS, 125) krş. buhur yağı

karamama: (< T. kara + mama) Böğürtlen çalısı (DS, VIII, 2650; TBAS, 157)

karasergi: (< T. kara + Far. sergi ‘sirke’) Siyah, yuvarlak, ekşi bir çeşit üzüm (DS, VIII, 2652)

karasirke: (< T. kara + Far. sirke) bk. karasergi (DS, VIII, 2652)

kara yemiş: (< T. kara + yemiş) Kestane (DS, IV, 2655)

karnıyarık tohumu: (< T. karnıyarık + Far. tuhm + T. -u) “Bağa” (TBAS, 161), plantago türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık otsu bitkilerdir (TBAS, 40)

kavurt otu: (< T. kavurt + otu) bk. uyuz otu (TBAS, 163)

kaymacık: (< T. kaymakçık) Yaprakları enginar yaprağına benzer, ortası marul gibi sarı göbekli, kavrulmuş yenen bir ot (DS, VIII, 2703) bk. kaymak otu (TBAS, 164),

kaymaklık: (< T. kaymaklık) bk. kaymak otu (TBAS, 164)

kaymak otu: (< T. kaymak + otu) Opopanax hispidus, 1-3 m yükseklikte, çok yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitkidir (TBAS, 164)

Kaz dağı çayı: (< T. öz. i. Kaz dağı + Çin. çay + T. -ı) bk. dağ çayı (TBAS, 165)

kenger kahvesi: (< Far. kenger + Ar. kahve + T. si) bk. kahve, kenger (TBAS, 170)

keşkül: (< Far. keşkül) Su kabağı (DS, VIII, 2772)

kırmızı gevrek: (< Ar. kırmızı + T. gevrek) Kırmızı ile siyah arası şaraplık üzüm (DS, VIII, 2834)

kır sakızı: (< T. kır + sakızı) bk. kannık sakızı

koca yemiş: (< T. koca + yemiş) Arbutus unedo 4 m kadar yükselebilen, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaççık (TBAS, 180)

kocakarı yemişi: (< T. koca + karı + yemişi) “alıç” (TBAS, 179)

koyunekmeği: (< T. koyun + ekmeği) Malabaila secacul, 15-75 cm yükseklikte, tüylü, parçalı yapraklı, kalın köklü, çok yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 183)

kömeç: Ebe gümesi (TBAS, 184) Malva türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, mor çiçekli ve otsu bitkiler (TBAS, 97)

kudret helvası: (Ar. kudret + halvā + sı) “Gezengevi” (TBAS, 187), bazı quercus türlerinin yaprakları üzerinde meyadan gelen tatlı lezzetli usare (TBAS, 117)

kumpir: (< Bulg. kumpir) Patates (DS, VI, 2195)

kumpir üzümü: (< Bulg. kumpir + T. üzümü) Çavuş üzümü (DS, VIII, 3000)

kuşekmeği: (< T. kuş + ekmeği) Polygonum aviculare, toprak üstüne yatık, bir yıllık, beyaz veya pembe çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 190)

kuş ekmeği (I): (< T. kuş + ekmeği) “Kuşkuş otu” (TBAS, 190), capsella bursa-pastoris 50 cm. kadar yükselebilen, bir veya iki yıllık, rozet yapraklı, beyaz veya pembe çiçekli otsu bir bitki (TBAS, 191)

kuş ekmeği (II): (< T. kuş + ekmeği) “Madımak” (TBAS, 190), polygonum cognatum, çok yıllık, sürünücü, otsu ve pembe çiçekli bir bitki (TBAS, 199)

kuşepmeği: (< T. kuş + ekmeği) bk. kuş ekmeği (II) (TBAS, 190)

kuşkuşekmeği: (< T. kuş + kuş + ekmeği) bk. kuş ekmeği (II) (TBAS, 191)

kuzu gevreği: (< T. kuzu + gevreği) bk. eşek gevreği (TBAS, 192)

künefi: (< Ar. kinafe-künafe MBTS) Pembe renkli, yuvarlak bir üzüm.

lapa: (< T. lapa “ses taklidi”) Denizin dibinde yetişen ve beyaz çiçek açan bir bitki (DS, IX, 3064)

leblebi çiçeği: (< Far. leblebi + T. çiçeği) “Ölmez çiçek” (TBAS, 197), helichrysum türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, yünüsü gibi tüylü ve sarı çiçekli bitkiler (TBAS, 220)

lörötu: (< Far. lor + T. otu) Su kıyılarında biten güzel görünüşlü bir ot (DS, IX, 3093)

lülük: (< lülük < Far. lūla; Eren, 284) Domates (DS, IX, 3061, 3085, 3095)

makarna: (< İt. maccherone) Damkoruğullerin “sedum spurium” denilen türü (Tekin 2007: II, 313)

mala: (< Far. māle) Mısır (DS, IX, 3107)

mantı: (< Çin. mantı) 1. Kasımpatı, 2. Şebboy (DS, IX, 3125)

mantı çiçeği: (< Çin. mantı + T. çiçeği) bk. leblebi çiçeği (TBAS, 220)

mantıvar: (< Çin. mantı + Far. -vār) bk. leblebi çiçeği (TBAS, 201)

mantıvar: (< Çin. mantı + Far. -vār) bk. leblebi çiçeği (TBAS, 201)

martyemişi: (< Lat. mart + T. yemişi) Kaktüsgillerin “opuntia ficus-indica” denilen türü (Tekin 2007: I, 164, 263)

maya: (< Far. māye) İncir (DS, IX, 3139)

maya ağacı: (< Far. māye + T. ağacı) Meyvelerinden yemek yağı çıkarılan bir tür hurma ağacı, Elaels, (TS)

maya çiçeği (I): (< Far. māye + T. çiçeği) bk. şerbetçi otu (TBAS, 202)

maya çiçeği (II): (< Far. māye + T. çiçeği) Peynir mayası yapılan çiçek (DS, IX, 3139)

maya otu (I): (< Far. māye + T. otu) bk. şerbetçi otu (TBAS, 202)

maya otu (II): (< Far. māye + T. otu) “Uyuz otu” (TBAS, 202), scabiosa türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık otsu bitkiler (TBAS, 272)

maya otu (III): (< Far. māye + T. otu) bk. maya çiçeği (II) (DS, IX, 3139)

maye: (< Far. māye) Domates (DS, IX, 3140)

menengiç kahvesi: (< ? menengiç + Ar. kahve) bk. kahve (TBAS, 205)

misk ada çayı: (< Ar. misk + T. ada + Çin. çay + T. -i) bk. ada çayı (TBAS, 209)

mühliye: (< Yun. mukhliia) Adana bölgesinde yetiştirilen ve yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki (Corchorus olitorius) (TS)

pat: (< ? pat) Birleşikgillerden, papatyaya benzeyen otsu bir bitki (Leucanthemum) (TS)

peynir ağacı: (< Far. penīr + T. ağacı) Ebegümeçigillerden, tropikal bölgelerde yetişen, kozalarında kısa lifli pamuk bulunan ağaç, Bombax criodendron, (TS, 2, 1799)

peynircik: (< Far. penīr + T. cik) “Salep” (TBAS, 225), Bazı orchis, ophrys ve dactylorhiza türlerine verilen veya bu türlerin, haşlandıktan sonra, kurutulmuş olan yumrularına verilen genel ad (TBAS, 234)

peynir çiçeği: (< Far. penīr + T. çiçeği) bk. peynircik (TBAS, 225)

peynir otu: (< Far. penīr + T. otu) Zosima absinthifolia, 3-100 cm yükseklikte, çok yıllık, kalın köklü, otsu ve sık tüylü bir bitki (TBAS, 225)

pıtpıt: (< T. pıt + pıt) Patates (DS, IX, 3450)

sakız ağacı (< T. sakız + ağacı) Pistacia lentiscus, 1-5 m yükseklikte ve kışın yapraklarını dökmeyen bir ağaçtır (TBAS, 233)

sakız baklası: (< T. sakız + Ar. bakila + T. -sı) Uzun ve ince, çok lezzetli turfanda bakla çeşidi (TS, 2, 1892)

sakız çiçā: (< T. sakız + çiçeği) Sakız çiçeği, bir çiçek ismi (Özden 2017, 155)

sakızdırık: (T. sakız + dırık; KBS, 719) “Menengiç” (TBAS, 233), pistacia terebinthus 6 m. kadar yükselebilen ve kışın yapraklarını döken bir ağaç veya ağaççık (TBAS, 205)

sakız dikenini: (< T. sakız + dikenini) Sakız çıkarılan bir tür diken (TS, 2, 1892)

sakız enginarı: (< T. sakız + Rum. enginar + T. -i) Yaprakları sivri, kenarları düzgün, lezzetli bir enginar türü (TS, 2, 1892)

sakız gülü: (< T. sakız + Far. gul + T. -ü) “Gül” (TBAS, 233), rosa türlerine verilen genel ad. Kışın yapraklarını döken, dikenli, beyaz, sarı, pembe veya kırmızı çiçekli ve çalı görünüşünde bir bitki (TBAS, 123)

sakız kabağı: (< T. sakız + kabağı) Sebze olarak kullanılan kabak (Cucurbita pepo) (TS)

sakızlak: (< T. sakız + -lak) bk. sakızdırık (TBAS, 233)

sakızlık (I): (< T. sakız + -lık) “Çengel sakızı” (TBAS, 233), chondrilla juncea, 40-100 cm yükseklikte, iki veya çok yıllık, otsu, beyaz sütlü ve sarı çiçekli bir tür. Kökünden sakız elde edilir (TBAS, 69)

sakızlık (II): (< T. sakız + -lık) bk. sakız ağacı (TBAS, 233),

sakız murcu: (< T. sakız + ? murç + T. -u) bk. sakızdırık (TBAS, 233)

sakız otu (I): (< T. sakız + otu) bk. sakızlık (TBAS, 233)

sakız otu (II): (< T. sakız + otu) “Kenger” (TBAS, 233)

sakızotu: (< T. sakız + otu) Büyük ve tüylü yapraklı, kökünden sakız alınan bir bitki (Özden 2017, 155)

sakızözü: (< T. sakız + özü) Böğürtlen (DS, X, 3520)

salam: Mısır, tütün gibi bitkilerin gövdesi (DS, X, 3522)

salata: (< İt. salata) Hıyar, salatalık (Özden 2017, 155)

salatalık: (< İt. salata + T. -lık) Hıyar (TS)

sarımantı: (< T. sarı + Çin. mantı) şebboy çiçeği (DS, X, 3546)

sarmalık: (< T. sarma + -lık) “Yıllanyastığı” (TBAS, 238), arum türlerine verilen genel ad. Yumrulu, çok yıllık ve otsu bitkiler. Yapraklar büyük ve ok biçiminde (TBAS, 287)

saz: (< T. saz) Genellikle su kıyılarında, bataklık yerlerde yetişen ince, açık sarı renkli kamış, hasır otu, kiliz, kofa (TS)

sığala yağı: (< Rum. sıgla + T. yağı) “Günlük ağacı” (TBAS, 241), liquimdambar orientalis 20 m kadar yükselen, kışın yapraklarını döken, çınar görünüşünde bir ağaç (TBAS, 125)

sivri çayı: (< T. sivri + Çin. çay + T. -i) İzmir’de yetişen adaçayına verilen yöresel ad.

somak ekşisi: (< Ar. summāk + T. ekşisi) bk. somak pekmezi (TBAS, 247)

somak pekmezi: (< Ar. summāk + T. pekmezi) “Sumak” (TBAS, 247), rhus coriaria 1-3 m yükseklikte, genç dalları kırmızımtırak tüylü, bileşik yapraklı, çalı görünüşünde bir ağaççık (TBAS, 249)

söbelek: (< T. söbe + -lek) Tarlada biten bir tür mantar (DS, X, 3672)

su baldıranı: (< T. su + ? baldıran + T. -i) Maydanozgillerden, nemli yerlerde yetişen zehirli bitkilerin ortak adı, ağı otu, baldırgan (*Conium maculatum*) (TS)

su biberi: (< T. su + Rum. biber + T. -i) bk. çobanekmeği (TBAS, 248)

sucuk otu: (< T. sucuk + otu) *Biarum carduchorum* (TBAS, 298)

suçiçeği: (< T. su + çiçeği) “Çuha çiçeği” (TBAS, 248), primula türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, otsu, rozet yapraklı, beyaz, sarı, pembe veya mor renkli çiçekli bitkiler (TBAS, 78)

su dikenli: (< T. su + dikenli) bk. hamur kesen (TBAS, 248)

su gerdemesi: (< T. su + Rum. kerdeme; Eren, 232) bk. su teresi (TBAS, 248)

sugerdimesi: (< T. su + Rum. kerdeme + T. -si) Akarsu kıyılarında biten ve yenilebilen, semizotuna benzer bir bitki (DS, X, 3688)

sugözü otu: (< T. su + gözü + otu) Bataklıkta biten bir çeşit bitki (DS, X, 3688)

su gülü: (< T. su + Far. gul + T. -ü) “Nilüfer” (TBAS, 249), *nymphaea alba* Beyaz çiçekli bir su bitkisidir (TBAS, 215)

suibriği: (< T. su + Ar. ibrik + T. -i) Suibriğigillerden, yaprakları almaşık, sapları uzun ve sülüksü, yaprak ayası ibrik biçiminde gelişmiş olan, sıcak ülkelerde yetişen, tırmanıcı bir bitki (*Nepenthes destillatoria*) (TS)

suibriğigiller: (< T. su + Ar. ibrik + T. -i + -giller) İki çeneklilerden, otuz kadar bitki türünü içine alan ve örnek bitkisi suibriği olan bir bitki familyası (TS)

su kabağı: (< T. su + kabağı) Kabakgillerden, alt bölümü şişkin, birçok yerde kurutulup su kabı olarak kullanılan bir tür asma kabağı, kantar kabağı (*Lagenaria vulgaris*) (TS)

su kabağigiller: (< T. su + kabağı + -giller) Bataklıklarda ve su kenarlarında yetişen, yaprakları şeritsi ve genellikle tabanlardan çıkan, erkek çiçekler koçanların yukarısında, dişi çiçekler aşağıda yer alan, ülkemizde sukamışı cinsi ve bu cinse ait 6 türü bulunan, çok yıllık otsu bitkiler (BTS, 620)

su kamışı: (< T. su + T. kamış; Eren, 204 + T. -i) “Hasır otu” (TBAS, 249), *typha* türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, otsu bitkiler (TBAS, 130)

su kamışgiller: (< T. su + T. kamış + T. -i + -giller) Bir çeneklilerden, su kamışı, su şeridi vb. türleri içine alan bir familya (TS)

su karanfili: (< T. su + Ar. karanful + T. -i) Ormanlarda, akarsu ve göl kenarlarında yetişen, 20-50 santimetre

yüksekliğinde, sarı çiçekli, çok yıllık ve otsu bir bitki (*Geum urbanum*) (TS; TBAS, 249)

su kara yemişi: (< T. su + kara + yemişi) bk. kara yemiş (TBAS, 249),

su kazayağı: (< T. su + kaz + ayağı) *Sium sisarum*, 60-100 cm yükseklikte, çok yıllık, otsu, bileşik yapraklı ve beyaz çiçekli bir bitki (TBAS, 249)

su kerdemesi: (< T. su + Rum. kerdeme + T. -si) bk. su gerdemesi (TBAS, 249)

su kestanesi: (< T. su + Rum. kestone + T. -si) “Göl kestanesi” (TBAS, 249), *trapa natans* bir yıllık, otsu ve yaprakları ile su yüzünde yüzen bir bitki (TBAS, 121)

su keteni: (< T. su + Ar. kettan + T. -i) Birleşikgillerden, sulak yerlerde yetişen, boyu 1,5 metre kadar olabilen, bir tür pembe çiçekli bitki, yaban keteni (*Eupatorium cannabinum*) (TS)

su lâlesi: (< T. su + Far. lüle + T. -si) bk. su gülü (TBAS, 249)

sulandık otu: (< T. sulandık + otu) “Kabalak” (TBAS, 249), *tussilago* çok yıllık, rizomlu, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 148)

suluca armut: (< T. suluca + Far. emrüd) Bir çeşit armut (DS, X, 3692)

sulucagümbet: (< T. suluca + Far. gunbed) Karpuz (DS, X, 3692)

sulu sirken otu: (< T. sulu + ? sirken; Eren, 370 + otu) Bir ot çeşidi, *dokuz bacaklı ganneş, sirkenotu, domuz pıtırı* (Özden 2017, 283)

suluyoncası: (< T. sulu + yonca + T. -sı) Sulak yerlerde biten, hayvanları besleyen bir çeşit ot (DS, XII, 4708)

suluzırtlak: (< T. sulu + zırtlak) Limon, portakal (DS, X, 3693; DS, XII, 4708)

su mancası: (< T. su + İt. maniga “yiyecek”; Eren, 286 + T. -sı) bk.su teresi (TBAS, 250)

su mantarları: (< T. su + mantar + T. -ları) Klorofilleri olmadığından su içindeki bozulmuş organik madde üzerinde saprofit veya su canlıları üzerinde parazit olarak yaşayan su bitkileri (TS)

su mercimeği: (< T. su + Far. merdumek + T. -i) Su mercimeğigillerden, mercimeğe benzeyen yaprakları suların yüzünü kaplayan bir su bitkisi (*Lemna*) (TS)

su mercimeğigiller: (< T. su + Far. merdumek + T. -i + -giller) Bir çeneklilerden, örnek bitkisi su mercimeği olan, küçük bir bitki familyası (TS)

su nanesi: (< T. su + Ar. na‘na‘ + T. -si) “Nane” (TBAS, 250), *mentha* türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, tüylü, mor veya morumsu beyaz çiçekli bitkiler (TBAS, 213)

su nergisi: (< T. su + Far. nergis + T. -i) “Lilpar” (TBAS, 250), *caltha polypetala* çok yıllık, otsu ve sarı çiçekli bir bitki (TBAS, 198)

suoku: (< T. su + oku) Suokugillerden, bataklık bölgelerde ve su kenarlarında yetişen, kök sapları tazeyken acımtırak olan, kurutulduğunda yenebilen küçük bir bitki (Sagittaria) (TS)

suokugiller: (< T. su + oku + -giller) Bir çeneklilerden, örnek bitkisi suoku olan ve yetmiş kadar türü bilinen bir bitki familyası (TS)

su paprası: (< T. su + ? papra “eğrelti otu”; TBAS, 222 + T.-sı) Thelypteris palutris (TBAS, 250)

su rezenesi: (< T. su + Far. rāziyāne + T. -si) bk. su baldıranı (TS)

su sarımsağı: (< T. su + sarımsağı) “Kurtluca” (TBAS, 250), teucium scordium 5-75 cm yükseklikte, çok yıllık, pembe veya mor çiçekli bir bitki (TBAS, 189)

su servisgiller: (< T. su + Far. serv + T. -si + -giller) Yaprakları iğnemsiz olup sarmal dizilişli, erkek kozalakları yaprak koltuklarında, dişi kozalak uçlarda bulunan, bir evcikli, genellikle her dem yeşil, bazen yapraklarını döken ağaç ya da nadiren çalimsı bitkiler (Taxodiaceae) (BTS, 621).

suşeridi: (< T. su + Ar. şerīṭ + T. -i) Su kamışgillerden, şeridi andıran, 1 metreye kadar uzayabilen, yaprakları açık yeşil renkte sucul bir bitki (Sparmanium) (TS)

su teresi: (< T. su + Far. tere + T. -si) Turpgillerden, su kenarlarında yetişen, tereye benzeyen, çok yıllık ve otsu bir bitki (Nasturium officinale) (TS)

suvarmılık: (< T. suvarmılık < suv+ar+ma+lık) “Dişbudak ağacı” (TBAS, 251), fraxinus excelsior ve diğer fraxinus türlerine verilen ad. 40 m kadar yükselebilen gösterişli bir ağaç (TBAS, 92)

su yarpuzu: (< T. su + ? yarpuz + T. -u) bk. su nanesi (TBAS, 251)

suyarpuzu: (< T. su + ? yarpuz + T. -u) bk. su nanesi (DS, X, 3703)

su yoncası: (< T. su + yonca + T. -sı) Tacı beyaz salkım çiçekli çok yıllık su bitkisi (TS)

su yosunları: (< T. su + yosun + T. -ları) Denizlerde, tatlı ve durgun sularda, genellikle su yüzeyinde yaşayan, yaprak veya tel biçiminde tallı bitkiler alt şubesi, algler (TS)

su yosunu: (< T. su + yosun + T. -u) Su yosunlarından, klorofilli bitki, alg (TS)

su zambağı: (< T. su + Ar. zanbak + T. -i) bk. su gülü (TBAS, 251)

süddüyen: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 251)

südlü sarı: (< T. sütlü + sarı) Kışa kadar kalan bir çeşit sarı incir (DS, X, 3705)

südlüvan: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 251)

sünter: (< ?) Kırmızı renkli, çavdara benzer bir çeşit sert buğday (DS, X, 3716)

sütağacı: (< T. süt + ağacı) Isırgangillerden, Güney Amerika ormanlarında yetişen, sütlü öz suyu çok olan bitki (Galactodendron) (TS)

sütgen: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 253)

sütleğen: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) Euphorbia türlerine verilen genel ad. Bir, iki veya çok yıllık, sütlü, otsu veya çalimsı bitkiler (TBAS, 253)

sütleğengiller: (< T. sütleğen + -giller) İki çeneklilerden, sütleğen, kauçuk, manyok vb. önemli bitkileri içine alan bir familya (TS)

sütlên: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (DS, X, 3726)

sütlüğan: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 253)

sütlügen: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 253)

sütlüyen (I): (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 253)

sütlüyen (II): (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bir mantar türü (Acar 2018, 207)

sütlübiyan: (< T. sütlü + ? meyan) Yaprak ya da sapı kırılınca sütü çıkan bir çeşit ot, ballıbaba (DS, X, 3727)

sütlüce (I): (< T. sütlüce) Dügün çiçeği (TS)

sütlüce (II): (< T. sütlüce) Bir çeşit mantar (DS, X, 3727)

sütlücen (I): (< T. sütlüce) bk. sütleğen (TBAS, 253)

sütlücen (II): (< T. sütlücen) Bir çeşit ilkbahar bitkisi (DS, X, 3727)

sütlü ganluca: (< T. sütlü + kanlıca) Bir mantar türü (Acar 2018, 207)

sütlü goçmar: (< T. sütlü + koçmar [< ET., OT. koç ‘erkek’ + Far. mar ‘yılan’; KBS, 531) bir mantar türü (Acar 2018, 207)

sütlüğan: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 254)

sütlügen: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 254)

sütlük: (< T. sütlük) Yeşil buğday başağı (Özden 2017, 156)

sütlü kengel: (< T. sütlü + Far. kenger) Deve dikenini (TS, 2, 2061)

sütlü mantar: (< T. sütlü + T. mantar < OT. mandar ‘ağaçlara sarılan bitki, sarmaşık’ DLT; KBS, 599) Kanlıca mantarı (TBAS, 254)

sütlü ot (I): (< T. sütlü + ot) bk. sütleğen (TBAS, 254)

sütlü ot (II): (< T. sütlü + ot) Çuha çiçeğigillerden, yaprakları salata gibi yenilen bir bitki, Glaux maritima, (TS)

sütlü ot (III): (< T. sütlü + ot) Euphorbia squamosa (TBAS, 298)

sütlüvan: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (TBAS, 254)

süt mantarı: (< T. sütlü + T. mantar < OT. mandar ‘ağaçlara sarılan bitki, sarmaşık’ DLT; KBS, 599; + -i) bir mantar türü (Acar 2016, 14)

süt otu (I): (< T. süt + otu) Polygala türlerine verilen genel ad. Bir veya çok yıllık, pembe veya mavimsi çiçekli, otsu veya çalimsı bitkiler (TBAS, 254)

süt otu (II): (< T. süt + otu) bk. eşek gevreği (TBAS, 254)

süt otugiller: (< T. süt + otu + -giller) Sarılgan gövdeli ot ve çalılar içine alan, iki çenekli, ayrı taç yapraklı çiçekli bitkiler familyası (TS)

sütsüz mantar: (< T. sütsüz + T. mantar < OT. mandar ‘ağaçlara sarılan bitki, sarmaşık’ DLT; KBS, 599) “Koçlama mantarı” (TBAS, 254), russula türlerine verilen genel ad (TBAS, 180)

sütveren: (< T. süt+le-gen “çok süt veren”) bk. sütleğen (Çelik 2018, 518)

şehriye salebi: (< Ar. şa‘riyye + sahleb 4 T. -i) “Arpacık salebi” (TBAS, 257), basur otu: ranunculus ficaria 10-20 cm yükseklikte, çok yıllık, otsu, yumru köklü ve parlak sarı çiçekli bir bitki (TBAS, 44)

şeker ağacı: (< Far. şeker + T. ağacı) Hovenia dulcis, 8-10 m yükseklikte, yeşilimsi beyaz çiçekli bir ağaç (TBAS, 257)

şeker armut: (< Far. şeker + emrüd) Ordu ilinde yetişen bir armut türü (Ayдын 2008, 138)

şeker dikenini: (< Far. şeker + T. dikenini) “Boğa dikenini” (TBAS, 257), eryngium türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, otsu ve dikenli bitkiler (TBAS, 49)

şekerci boyası: (< Far. şeker + T. ci + boyası) Phytolacca americana, 3 m kadar yükselebilen, çok yıllık, otsu, beyaz veya yeşilimtrak renkli çiçekli bir bitki (TBAS, 257)

şekerci boyasıgiller: (< Far. şeker + T. -ci + boyası + -giller) Ispanaklar takımına giren, şekerci boyası vb. bitkileri içine alan bir bitki familyası (TS)

şekerci çöveni: (< Far. şeker + T. ci + çöven + T. -i) Çöven, bk. helvacı çöveni (TBAS, 257)

şeker fasulyesi: (< Far. şeker + Rum. fasulye + T. -si) Badıca etli, tohumu yuvarlak ve beyaz bir tür fasulye (TS)

şekeri: (< Far. şeker + Ar. -î) Çok tatlı, ufak bir çeşit armut (DS, X, 3757)

şekerli ot: (< Far. şeker + T. -li + ot) Inula oculus-christi, 15-50 cm yükseklikte, rizomlu, çok yıllık, tüylü, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 257)

şeker pancarı: (< Far. şeker + Erm. panjar; Eren, 323) Ispanakgillerden, etli kökünden şeker elde edilen bir yıllık tarım bitkisi, kocabaş (Beta vulgaris var rapa) (TS)

şerbet boyası: (< Ar. şerbet + T. boyası) bk. şekerci boyası (TBAS, 257)

şerbetçi otu: (< Ar. şerbet + T. çi + otu) Humulus lupulus, çok yıllık, tırmanıcı ve otsu bir bitki (TBAS, 257)

şir: (< Far. şir) Sarmısak (DS, XII, 4728)

tahıl: (< Ar. daħl) Buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, pirinç vb. hasat edilen ürünler ile tohumlarının genel adı, hububat (TS, 2, 2113)

tahtayemişi: (< T. tahta + yemişi) Mısırciri yemişi (DS, X, 3804)

takalak: (< T. takalak) Domates (DS, X, 3806)

tarhana çiçeği: (< Far. terhâne + T. çiçeği) “Güz çiğdemi” (TBAS, 259), sonbaharda çiçek açan colchicum türlerine verilen genel ad. Zehirli bitkilerdir (TBAS, 126)

tarhana otu (I): (< Far. terhâne + T. otu) Hippomarathrum cristatum, 60-100 cm yükseklikte, parçalı yapraklı, sarı çiçekli ve çok yıllık bir bitki (TBAS, 259)

tarhana otu (II): (< Far. terhâne + T. otu) “Dere otu” bk. çörek otu (TBAS, 259)

tatlı: (< T. tatlı) incir (DS, X, 3844)

tatlısu gelinciği: (< T. tatlı + su + gelinciği) Tatlı sularda biten bir tür gelincik (TS)

tere yağı mantarı: (< Far. kere; MBTS + T. yağı + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) “Ayı mantarı” bkz. çörek mantarı (TBAS, 265)

tokalı çayı: (< İt. tocca; MBTS + T. -lı + Çin. çay + T. -i) bk. dağ çayı (TBAS, 268)

topuk çayı: (< T. topuk + Çin. çay + T. -i) Taş nanesi (TBAS, 268), micromeria fruticosa. 20-60 cm yükseklikte, nane kokulu, çok yıllık ve beyaz çiçekli bir bitki (TBAS, 260)

Trabzon çayı: (< öz. is. Trabzon + Çin. çay + T. -i) bk. çay üzümü (TBAS, 269)

turşu mantarı: (< Far. turşī + T.mantarı) Bir mantar türü (Acar 2018, 208)

turşu otu: (< Far. turşī + T. otu) “Kuzukulağı” (TBAS, 270), rumex acetosella 15-40 cm yükseklikte, çok yıllık ve ekşi yapraklı bir bitki (TBAS, 192)

tuzcul kavak: (< T. tuzcul + kavak) “Kavak” (TBAS, 270), populus türlerine verilen genel ad. Kışın yaprağını döken büyük ağaçlar (TBAS, 162)

Türk kudrethelvası: (< T. öz. is. Türk + Ar. kudret + halvā + T. -sı) “Gezengevi” bk. kudrethelvası (TBAS, 271)

tüylü ada çayı: (< T. tüylü + ada + Çin. çay + T. -i) bk. ada çayı (TBAS, 271)

tüylü çay: (< T. tüylü + Çin. çay + T. -i) bk. dağ çayı (TBAS, 271)

unluca: (< T. unluca) Atriplex nitens 2 m kadar yükselebilen, bir yıllık ve otsu bir bitki (TBAS, 272)

un mantarı: (< T. un + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) “Clitopilus prunulus” yenen bir mantar türü (TBAS, 272)

üzümlü: (< T. üzümlü) Ak renkli, ortası sarı bir börülce çeşidi (DS, XI, 4086)

yağ ardıcı: (< T. yağ + ardıcı) “Ardıç” (TBAS, 278), juniperus türlerine verilen genel ad. Bu türler kışın yapraklarını dökmeyen ağaççık veya ağaçlar (TBAS, 33)

yağardıç: (< T. yağ + ardıç) Güzel kokulu, yağlı bir ardıç çeşidi (DS, XI, 4116)

yağcı pelidi: (< T. yağcı + Ar. bellūt + T. -i) “Gezengevi” bk. kudrethelvası (TBAS, 278, DS, XI, 4118)

yağ gülü (I): (< T. yağ + Far. gul + T. -ü) “Gül” bk. sakız gülü (TBAS, 278)

yağ gülü (II): (< T. yağ + Far. gul + T. -ü) Rosa damascena çiçekler pembemsi renkli, yarı katmerli ve kuvvetli kokulu bir bitki (TBAS, 298)

yağlaç: (< yağ+lı aş; KBS, 1030) Bir turp çeşidi (DS, XI, 4121)

yağlambaç: (< T. yağ+la-ma aş And. ağı. yağlambaç; KBS, 1030) Ballıbabagillerden “salvia microstegia” denilen tür (Tekin 2007: II, 95)

yağlı buğday: (< T. yağlı + buğday) Kılçığı kara, rengi kırmızımsı, taneleri iri bir çeşit buğday (DS, XI, 4121)

yağlıca (I): (< T. yağlıca) 1. bk. yağlıca (II). 2. İlkbaharda kendiliğinden yetişen ve yemeği yapılan bir bitki. 3. İlkbaharda yetişen, sapı çiğ olarak yenilen bir ot (DS, XI, 4121-4122)

yağlıca (II): (< T. yağlıca) “Süpürge otu” (TBAS, 278), erica türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, kışın yaprağını dökmeyen, beyaz veya mor çiçekli ve çalı görünüşünde bitkiler (TBAS, 252)

yağlıcak: (< T. yağlıcak) Kırdarda yetişen, geniş yapraklı, köşeli gövdeli, çiğ yenilen bir bitki (DS, XI, 4122)

yağlı çiçek: (< T. yağlı + çiçek) “Basur otu” bk. şehriye salebi (TBAS, 278)

yağlı dürülü: (< T. yağlı + dürülü) Marul (DS, XI, 4122)

yağlık: (< T. yağlık) Yer elmasına benzer, kayalık ve sert topraklarda biten, yumru köklü bir çeşit bitki (DS, XII, 4808)

yağlı mancar: (< T. yağlı + mancar < Erm. pançar) “Yabancı pancar” (TBAS, 278), yemeği yapılan bir ot (DS, XI, 4123)

yağlı misir: (< T. yağlı + Ar. mişir?) Yassıca, patlatılmaya elverişli olmayan, ama kolay ezilen bir çeşit mısır (DS, XI, 4123)

yağlı ot: (< T. yağlı + ot) “yalı otu” (TBAS, 278), Ipomoea stolonifera bir veya çok yıllık, otsu, beyaz veya sarı çiçekli bir türdür (TBAS, 280)

yağlı pancar: (< T. yağlı + Erm. pançar) “Yabancı pancar” (TBAS, 278) Beta türlerine verilen genel ad. 100 cm kadar yükseklikte, çok yıllık ve otsu bitkiler (TBAS, 277)

yağlıca: (< T. yağlıca) Vezirköprü ve Havza’da yetişen yabancı bir bitki (Doğan 2011, 13)

yağlısırgan: (< T. yağlı + ısırğan) Sukestane otu, Serophularia, Scrophulariaceae, (DS, XI, 4122)

yağ marulu: (< T. yağ + Rum. marul + T. -u) Yabancı marul: Sarı çiçekli, beyaz sütlü, 50-150 santimetre yüksekliğinde, iki yıllık otsu bir bitki, eşek marulu, yağ marulu (Lactuca serriola) (TS; TBAS, 278, 202)

yağ şalgamı: (< T. yağ + Far. şalgam + T. -i) Küçük şalgam (TS)

yayla çayı: (< T. yayla + Çin. çay + T. -i) bk. dağ çayı (TBAS, 282)

yemiş: (< T. yemiş) 1. İncir. 2. Söğüt ağacı meyvesi. 3. Kavun (DS, XI, 4242)

yemişan (I): (< T. yemişen) Hezaran da denilen çiçek (DS, XI, 4242)

yemişan (II): (< T. yemişen) İğde meyvesi (DS, XI, 4242)

yemişen: (< T. yemişen) 1. Kırmızı, ufak yemişleri olan, dikenli yabancı bir ağaç. 2. Küçük elma. 3. bk. yemişan (I). 4. Alıç (DS, XI, 4242)

yemişken: (< T. yemişken) bk. yemişen (DS, XI, 4242)

yemişken: (< T. yemişken) bk. yemişen (DS, XI, 4242)

yemşen: (< T. yemişen) bk. yemişen (DS, XI, 4244)

yerleme sakızı: (< T. yerleme + sakızı) “İskorçına” (TBAS, 285), scorzonera hispanica 30-50 cm yükseklikte, rizomlu, çok yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (TBAS, 144)

yer sakızı: (< T. yer + sakızı) “Yakı otu” bk. çingene sakızı (TBAS, 285)

yer somunu: (< T. yer + Rum. somun + T. -u) “Domuzağırşığı” (TBAS, 285), cyclamen türlerine verilen genel ad. Yumrulu, pembe veya beyaz çiçekli, çok yıllık ve otsu bitkiler (TBAS, 93)

yeşil ada çayı: (< T. yeşil + ada + Çin. çay + -i) bk. ada çayı (TBAS, 285)

yılanekmeği: (< T. yılan + ekmeği) Arisarum vulgare, yumrulu 10-20 cm yükseklikte, çok yıllık ve otsu bir bitki (TBAS, 286)

yeryumurtası: (< T. yer + yumurtası) Patates (DS, XI, 4254)

yımrta armudu: (< T. yumurta + Far. emrüd + T. -u) Ordu ilinde yetişen bir armut türü (Ayдын 2008, 131)

yımrta mantarı: (< T. yumurta + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) Bir mantar türü (Acar, 2016, 14; Acar 2018, 209)

yoğurt çiçeği (I): (< T. yoğurt + çiçeği) “Manisa lâlesi” (TBAS, 287), anemone türlerine verilen genel ad. Çok yıllık, parçalı yapraklı, büyük çiçekli ve otsu bitkiler (TBAS, 201)

yoğurt çiçeği (II): (< T. yoğurt + çiçeği) Anthemis altissima bir yıllık otsu bir bitki (TBAS, 298)

yoğurt çiçeği (III): (< T. yoğurt + çiçeği) Papatya (TS, DS, XI, 4286)

yoğurtçuk (I): (< T. yoğurtçuk) “Manisa lâlesi” bk. yoğurt çiçeği (TBAS, 233)

yoğurtçuk (II): (< T. yoğurtçuk) “Salep” bk. peynircik (TBAS, 287)

yoğurtgülü: (< T. yoğurt + Far. gul + T. -ü) bk. yoğurt çiçeği (III)

yoğurt otu: (< T. yoğurt + otu) Kökboyasıgillerden, çiçekli dal uçlarında sütü kestirmekte kullanılan maya bulunan, bir yıllık veya çok yıllık otsu bitki, çobansüzgeci (Galium) (TS)

yoğurtgülü: (< T. yoğurt + Far. gul + T. -ü) bk. yoğurt çiçeği (III)

yumurta boyası: (< T. yumurta + boyası) “Kök boya” (TBAS, 288), rubia tinctorum 1-2 m yükseklikte, rizomlu, çok yıllık, soluk sarı çiçekli bir bitki (TBAS, 184)

yumurtamantarı: (< T. yumurta + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) Çok lezzetli bir mantar çeşidi (DS, XI, 4318)

yumurta mantarı: (< T. yumurta + mantarı [mantar < OT. mandar, KBS, 599]) “Tavukbacağı mantarı” (TBAS, 288), cantharellus cibarius Karadeniz bölgesi, Bolu ve İstanbul bölgelerinde yetişir, pazarlarda satılır ve halk tarafından yenir (TBAS, 263)

zeytin yapraklı ada çayı: (< Ar. zeytün + T. yapraklı + ada + Çin. çay + T. -ı) bk. ada çayı (TBAS, 293)

zıplak: (< T. zıplak “ Ses yansımali olarak türemiş olmalı”) Pancar (DS, XI, 4375)